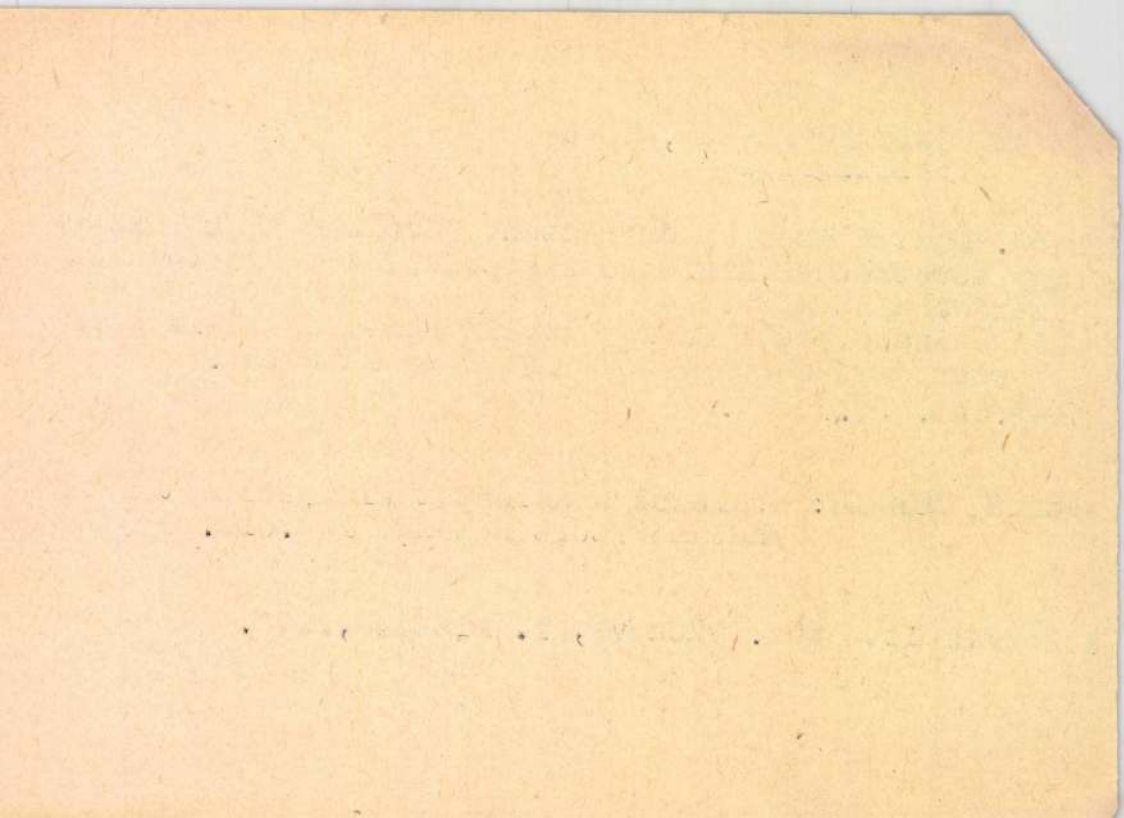

KÉS CSINALÓ PÉTER ,késes

1693."Mostan Ezen Uy Kereszteny Udvarban akik laknak
igy következnek,kikis ő Nagoknak Taxat fizetnek ez
Szerént mint alab.
Kés Csinaló Péter ki is Elabált Horvaton lakik maga
egyszer járó Jobbágy Moré Péter lakik benne.
142.old. 92.jegyz.

DÉTSHY MIHÁLY: Adalékok a sarospataki újkeresztények
/habánok/történetéhez 123.old.

A Herman Ottó Muz.Évkönyve,XI. Miskolc,1972.

Kesás

várépítő

d.

Takrajzok

II. 47 l.

10 könyv 29 kól. 24 p. 9 tel. 100
számlakönyv kól. 100
lapján

A m. k. r. vall. és közokt. m.
alatt a budapesti IX. ker. m.
rendeletének másolata:

1921/22. évi költségvetés,

Utasiom az állam

körül levő kerítés helyreáll

tiességét /1/17/ koronát a m.

birozzott helyettesének kerítés

nyújtására elzáródás kötele

lent megjelölt alnaplóban

Keselökö vára

1440

l.

Bárbai Szabó László

A Húnt Pannam
nemzetiségbeli Forrásh
szelvé története.
Erdőgyom 1910.

684, 685. l.

l. tárgymutató

Magyar és külföldi
NAGYSZALONTA

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

B u d a p e s t, V.,

Visegrádi-utca 36.

Kesselcöke" var

Nyitra om

d.

Hadtör, Körl

1914. 582. l.

folyan, XXXIII. kötet, XX. tábla.

Keseläkö

värvä.

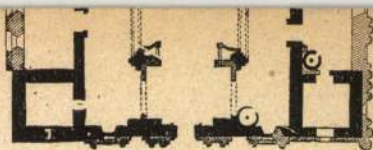
Myiträ.

Röyöki 1887

- 1) Aluppoja 2 cu = 10 m.
- 2) chaki ei ole oltak.
- 3) liivus.

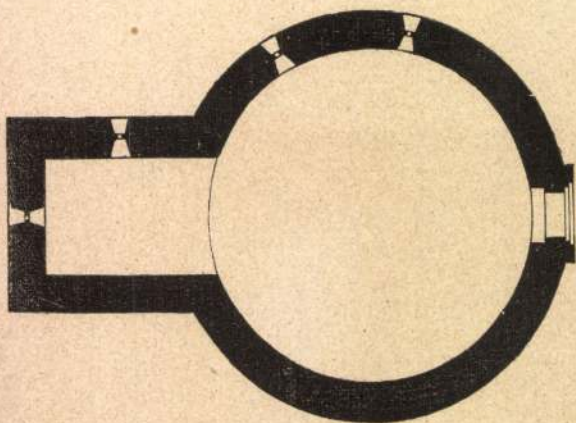

18.

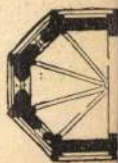

0 5 10 20 W. Klatte

20.

21.

JOSEPH KESCHKA, textiofestőmester

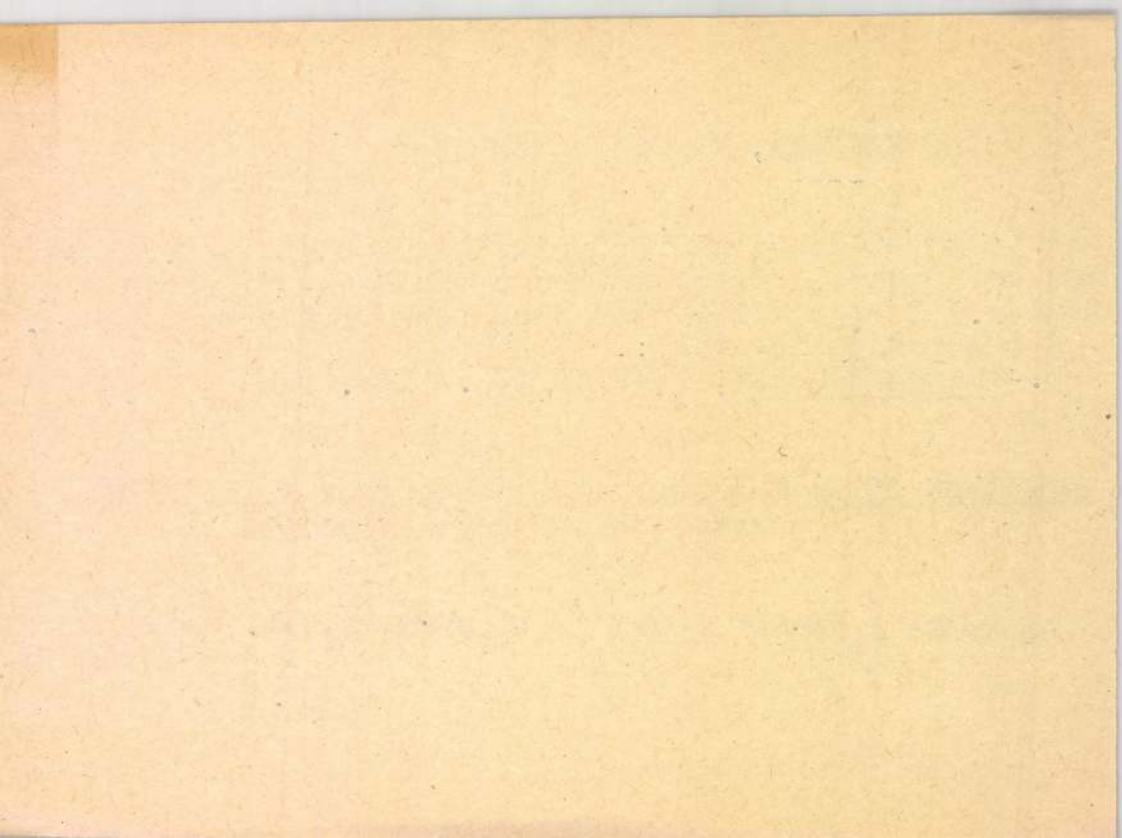
Az eperjesi céh mesterjegyzéke nem maradt fenn. A levelezés és "Protokol fabriarskeho cechu 1801-64" alapja e jegyzéknek. A 8 eperjesi mester neve csak elvétele van benne.

E mester egyike volt:

2.-Joseph Keschka, 1749, Bártfa. 153. old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textil-
festés első nyomai 101. old

ARRABONA, A Xantus János Múz. évkönyve, 16. Győr.
1974

KARL KESCHMARSKY, textilfestőmester

-- --

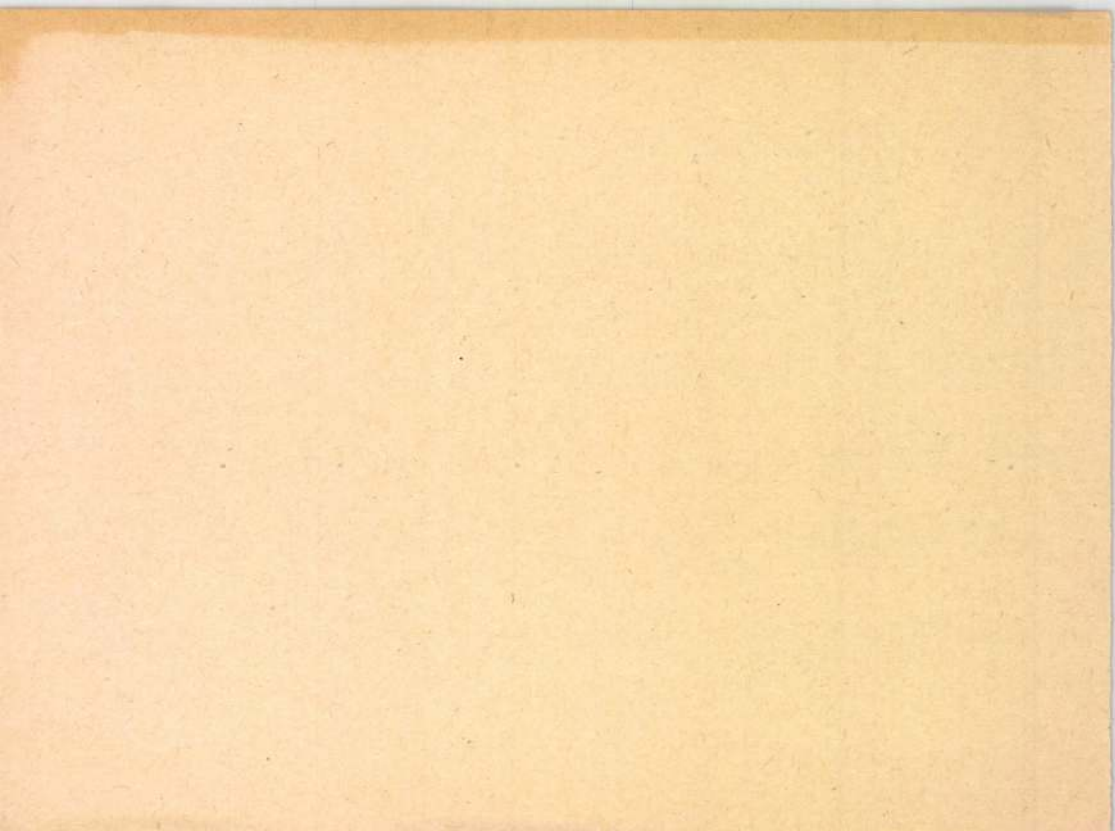
Az Eperjesi céhhez 46 helység 88 mestere tartozott, több Galiciából is, 1701-1848 közt. Mesterjegyzék nemmaradt Levelezés és "Protokol farbiarskeho cechu, 1801-1864" alapján ismerjük őket.

E-mesterek egyike volt, céh-határozat aláírójaként szerepelt:

86.- Karl Keschmarsky, 1845. Eperjes. 154.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textil-
festés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr,
1974

JOANNES KÉSCSINALÓ, kémműves

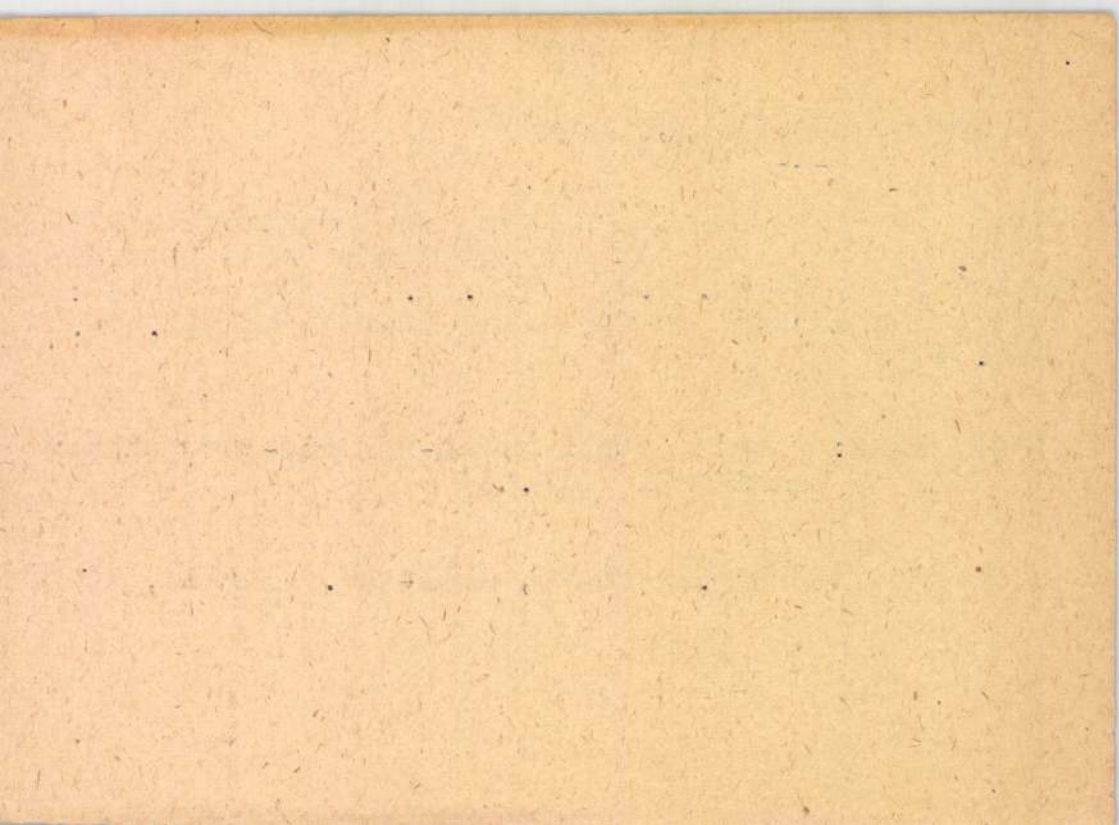
--

A német nevű anabaptisták neve nehezen kimondható volt ezért csak foglalkozásuk szerint nevezték el őket, még hivatalos iratokon is. Pl. egy XVII. sz. végi urbariumban:

Thobias Lakatos, és Joannes Késcsinaló szerepel. 422. old
16. jegyz

KATONA IMRE: A sárospataki habán-kerámia-receptkönyv
tanulsagai 415. old

A Herman Ottó Muz. Évkönyve, XIII-XIV. Miskolc, 1975

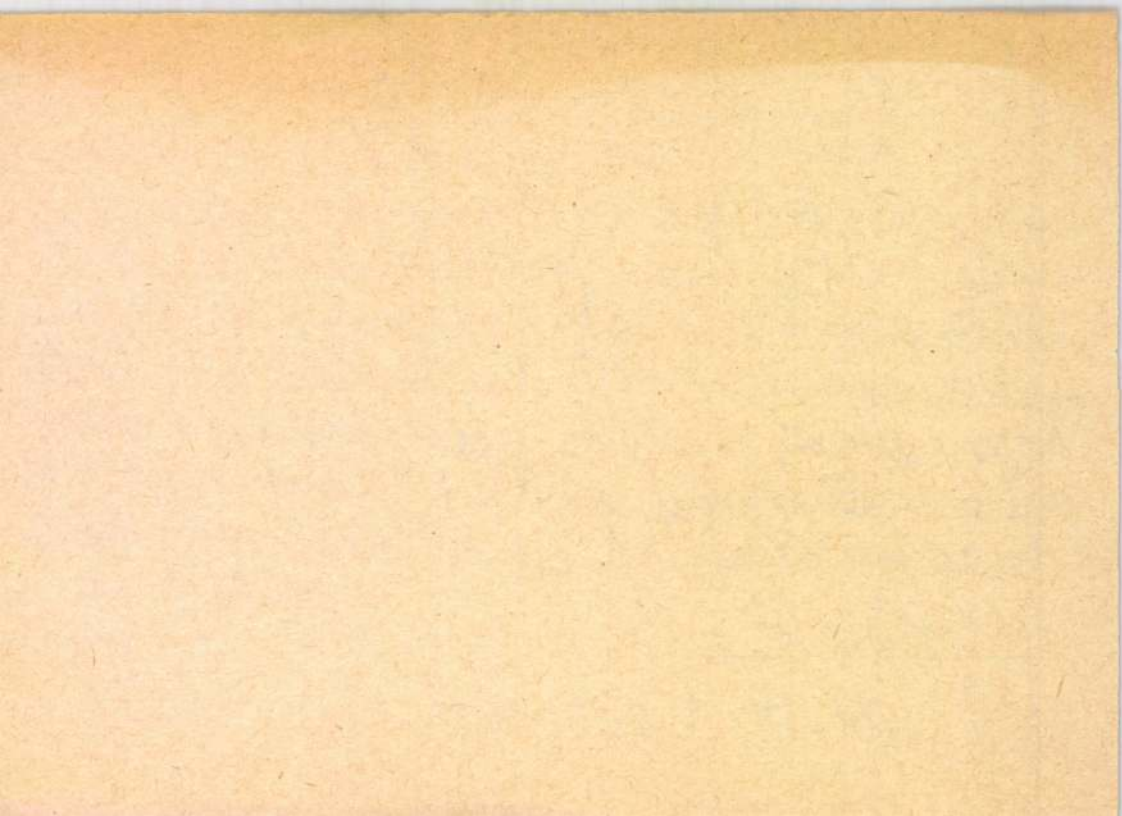

Késé György építész tervező

Ma kapták meg a magyar építőipar
emlékplakettjét azoknak a tervezőknek
akik az 1946-ban kitűzött pályázat legeset-
ményesebb résztvevői voltak. - Késé György
építész és Kónya Attila tervezők a Budapesti
Közgazdasági Szakközépiskolánál a könyv-
nyűveskereskedésépítési modern technológiai és
formai önkhangját valószínűtlenül meg péld-
mutatóan.

TV-Előadás

1977. febr. 24. TV. 19.30 M.

KESERUE ZSOLT

megnyitó / opening: 1999.12.10., 18.00

megnyitja / opening speech by: Szoboszlai János

nyitva: 1999.12.10 - 2000.01.16.

naponta / daily: 10.00 - 18.00

zárva / closed: hétfőnként / mondays

+ dec. 24, 25, 26, 27, 31, jan. 1, 2, 3, 4.

ingyenes busz indul / free bus leaves Budapest: 1999.12.10., 16.00.

a Műegyetem főépületétől / from University of Technology, Budapest

vissza / back: 22.00

támogatók / supporters: Modern Művészetért Közalapítvány, Dunaújváros

Dunaújvárosi Művészetért Alapítvány, Nemzeti Kulturális Alapprogram

KORTÁRS MŰVÉSZETI INTÉZET

Modern Művészetért Közalapítvány

INSTITUTE OF CONTEMPORARY ART (ICA-D)

VASMŰ U. 12. DUNAÚJVÁROS H-2400 HUNGARY

VOX / FAX +36 25 412 220 VOX +36 25 404 690

ica-d@dunanet.hu <http://www.ica-d.hu>

FIATAL KÉPZŐMŰVÉSZEK STÚDIÓJA EGYESÜLET • STÚDIÓ GALÉRIA

KESERUE ZSOLT
CSOPORTSZEX

című installációja

1999 augusztus 31-től szeptember 18-ig

MEGNYITÓ:

1999 augusztus 31, kedd 18⁰⁰ órakor

Stúdió Galéria, 1053, Budapest, Képíró u. 6.

TELEFON: (1) 267-2033, FAX: (1) 266-6502

E-mail: studgal@c3.hu

NYITVA: naponta 14⁰⁰-18⁰⁰-ig, vasárnap: zárva

TÁMOGATÓK: NKA, MAK, NKÖM, FŐVÁROSI KULTURÁLIS ALAP, LIGA, EL-BRANDO kft, Pécs (72 253-777)

CSOPORTSZEX

KÉSE RUE 250LT

Subject: [N&n galeria] meghívó az N&n galéria kes című kiállítására

Date: Mon, 23 Jan 2006 10:10:23 +0100

From: N&n galéria <galeria@nagybalint.hu>

To: N&n levelezőlista <nnngaleria@lists.c3.hu>

Az **N&n galéria** tisztelettel meghívja

Önt és barátait

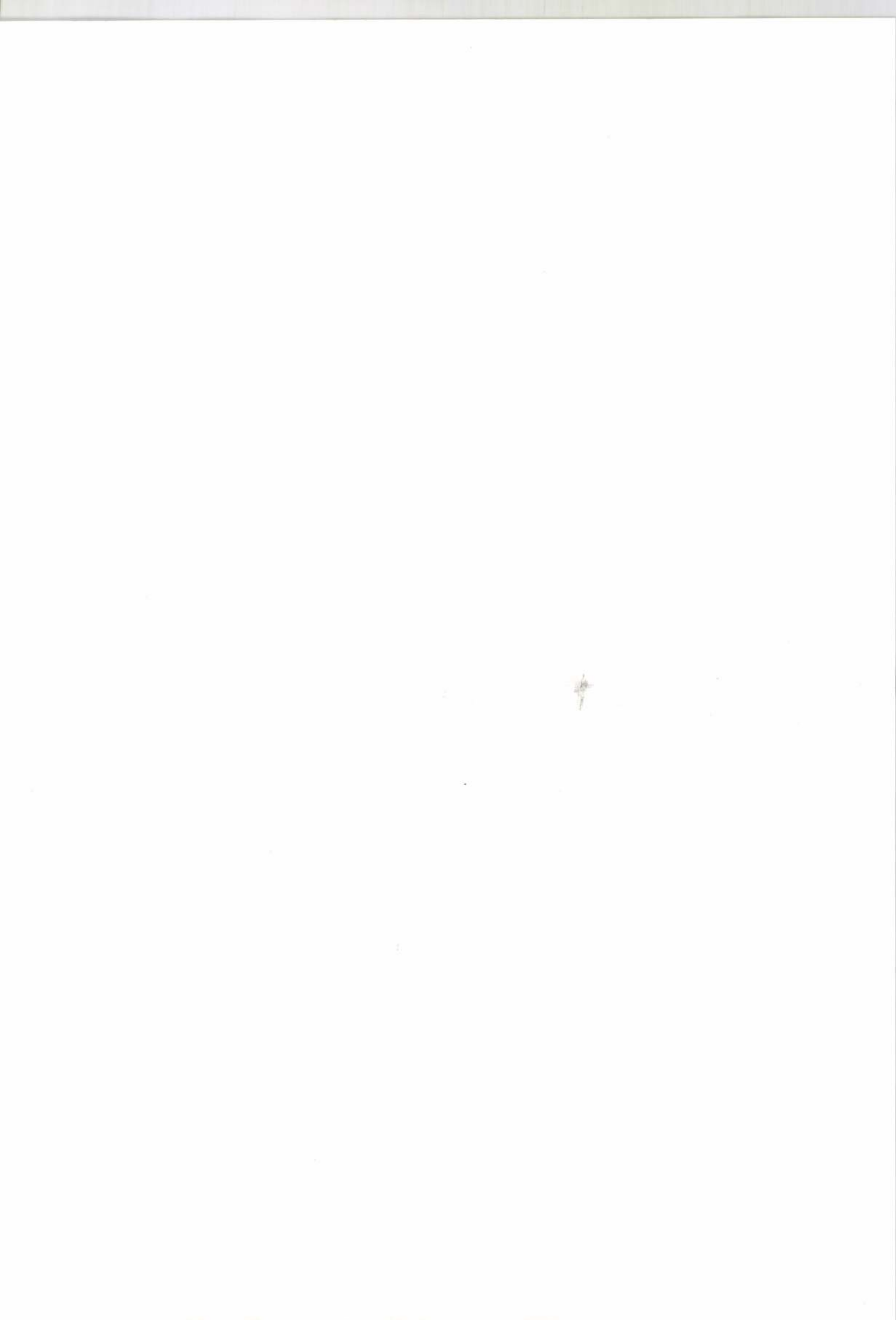
2006. január 25-én, szerdán 18 órára

kes

• **kecskeméti sándor** •

című kiállításának megnyitójára

a kiállítást megnyitja: a szerző

az N&n galéria tisztelettel meghívja önt és barátait
N&n gallery cordially invite you and your friends
2006. január 25-én, szerdán 18 óráig
on 25th January 2006, on wednesday at 6 pm

to the opening of the exhibition

kes

kes
kecskeméti sándor

sándor kecskeméti

kiállításának megnyitójára

opening by author

megnyitja: a szerző

a kiállítás megtekinthető: 2006. február 13-ig
the exhibition is open to the public until 13 february 2006

következő kiállítás - golda jános - 2006.02.15
next exhibition - jános golda - 15.02.2006

galéria
N&n

NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM
NKA

Nemzeti Kulturális Alapprogram

támogatók • szponzorok • budai építésműhely • e3 kul-
túrális és kommunikációs központ alapítvány • építészo-
rum • fővárosi közgyűlés szociálpolitikai és lakásügyi bizottsága • hap • hírsíri nyomda és
kiadó • nemzeti kulturális alap • nemzeti kulturális örökség minisztériuma • országos lakás- és
építészeti hivatal • pro cultura utbis közalapítvány • studio metropolitana •

Sándor, Kecskeméti

Born in 1947 Gyula, Hungary

1967-72 studied ceramics at the Budapest Academy of Applied Arts, under Professor Árpád Csekovszky

1972- freelance artist

1982- member of the International Academy of Ceramics (IAC), Geneva, Switzerland.

Since 1990: lives and works in Germany (Gundremmingen) as well as in Hungary.

SOLO EXHIBITIONS

1967 TIT Kaposvár, Hungary

1977 Helikon Gallery, Budapest, Hungary

1978 Somogy Gallery, Kaposvár, Hungary

1980 Gallery in Tihany, Hungary

Galerie Berlin, Germany

Neue Dresdener Galerie, Dresden, Germany

1982 Budapest Gallery, Tatabánya, Hungary

1983 Iparterv Gallery, Budapest, Hungary

Collegium Hungaricum, Vienna, Ausztria

1985 Vigadó Gallery, Budapest, Hungary

1987 Galerie Handwek, Munich, Germany

University of Zagreb, Yugoslavia

1989 Dorottya Gallery, Budapest, Hungary

1991 Gallery de Witte Voet, Amsterdam, Holland

1992 Janus Pannnonius Museum, Pécs, Hungary

Gallery in Veszprém, Hungary

1993 Gallery in Balatonboglár, Hungary

Galerie Gundremmingen, Germany

1994 Party Gallery, Pécs, Hungary

1995 KIAD Gallery, Rochester, Great Britain

County Hall, Maidstone, Great Britain

Museum Kecskemét, Hungary

1996 Galerie Böwig, Hannover, Germany

Landes-Zentralbank, Augsburg, Germany

1998 Keramik Museum, Westerwald, Germany

Stadtmuseum, Hüffingen, Germany

Szín-folt Gallery, Kaposvár, Hungary

Keramik Museum, Middelfart, Denmark

Parti Gallery, Pécs, Hungary

1999 Galerie am Brunnental, Lauingen, Germany

Rathaus Galerie, Gundremmingen, Germany

Ungarisches Kulturinstitut, Stuttgart, Germany

2000 Accademia d'Ungheria, Rome, Italy

Suzuki Gallery, Kyoto, Japan

2002 Hommage á Chillida Museion, Kecskemét, Hungary

2003 Architekt Museum, Augsburg, Germany

2004 Suzuki Gallery, Kyoto, Japan

Kade Gallery, Osaka, Japan

2005 Museo Kalakala, Tokyo, Japan

Dürer Terem, Gyula, Hungary

2006 N&n Galéria, Budapest, Hungary

PRIZES

1968 Prize of Somogy County, Hungary

1973 2nd Prize - Young Designer's Contest, Hungary
1980 Prize of Arts Fund - Ceramics Biennial, Pécs, Hungary
1982 Prize of Arts Fund - Ceramics Biennial, Pécs, Hungary
1984 2nd Prize - Ceramics Biennial, Pécs, Hungary
1986 Bavarian State Prize, Munich, Germany
1988 1st Prize - Ceramics Biennial, Pécs, Hungary
1989 Munkácsy Prize, Budapest, Hungary
Mention Du Jury Nyon, Switzerland
1995 Small Sculpture Biennial, Pécs, Hungary
1997 Porzellan aus Salzbrand, Hamburg
World Triennial Exhibition of Small Ceramics, Zagreb, Croatia
1998 5th National Biennial of Sculptural Drawings, Budapest, Hungary
1999 Small Sculpture Biennial, Pécs, Hungary

WORKSHOPS

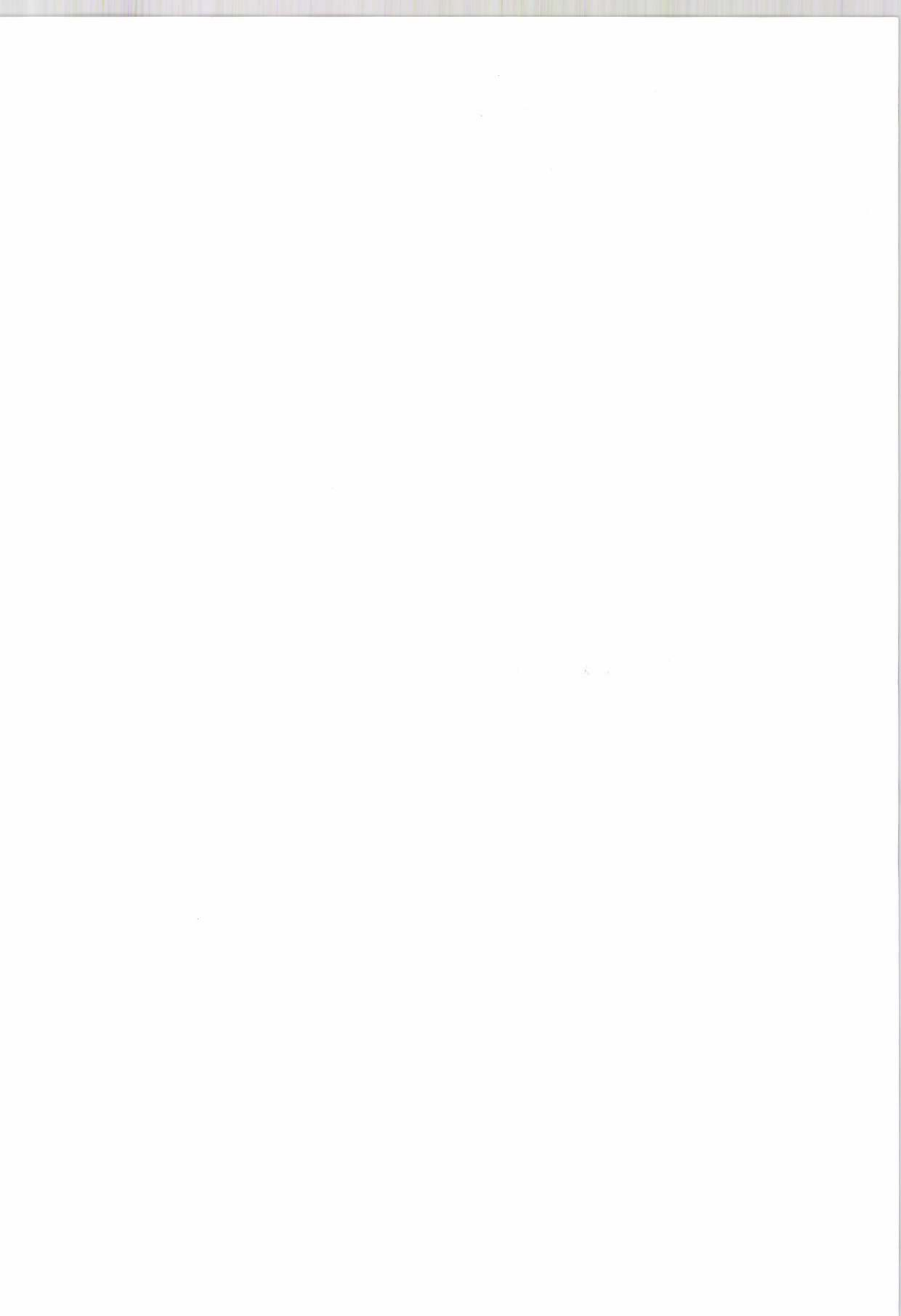
1981 Veria, Greece
1987 Gordola, Switzerland
1988 Innsbruck, Austria
1990 Gijón, Spain
1991 Zürich, Switzerland
1992 Santiago de Compostela, Spain
1993 Dorset, Great Britain
St. Bosch, Holland
Philadelphia, USA
1994 Kecskemét, Hungary
1995 Reykjavik, Iceland
1996 Reykjavik, Iceland
1997 Aberystwyth, Wales
1998 Posio, Finland
1999 Shigaraki, Japan
Walbrzych, Poland
2000 Yeo Joo, Korea

FILM AND THEATRE SCENERIES

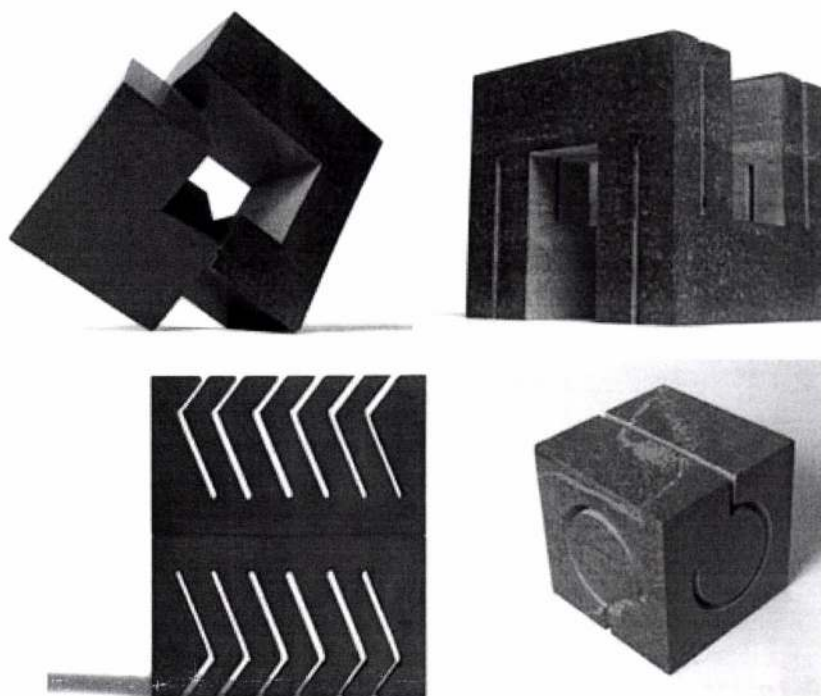
1979 Heroes on the Road to Hell - film, director: András Rajnai
1980 Atlantis - film, director: András Rajnai
1981 Myth of the World Shell - film, director: András Rajnai
1989 Scenery of Wagner's Tannhäuser, directed by Miklós Szinetár in the Hungarian National Opera House

WORKS IN PRIVAT AND PUBLIC COLLECTIONS

Hungarian Museum of Applied Arts, Budapest, Hungary
Art Collection, Várpalota, Hungary
Janus Pannonius Museum, Pécs, Hungary
Modern Ceramics Collection, Istanbul, Turkey
Museum of Applied Arts, Prague, Czech Republic
Ariana Museum, Geneva, Switzerland
International Ceramics Studio, Kecskemét, Hungary
Sammlung Tiemann, Hamburg, Germany
Nievergelt Sammlung, Zürich, Switzerland
Ahuillé, France
Museum of Modern Art, Seoul, Korea
KIAD, Rochester, England

EKWC, s'Hertogenbosch, Holland
Keramische Sammlung, Römhild, Germany
Deforma Foundation, Pécs, Hungary
Landeszentralbank Augsburg, Germany
Ceramic Cultural Park, Shigaraki, Japan
Matzon Ákos, Budapest, Hungary
Barabás Lajos, Budapest, Hungary

Kecskeméti

Rendkívül szerencsés pillanatban, egy tág perspektívákat megnyitó periódus kezdetén, a hatvanas-hetvenes évtizedfordulón lépett a magyar művészet porondjára Kecskeméti Sándor keramikus-szobrász művész. Ebben az időszakban az iparművészeti ágazatok aktív, mozgalmas alkotóterületekké, kísérleti és megújító törekvéseket összpontosító közeggé váltak. Oldódni kezdtek, majd fokozatosan eltűntek a tradicionális műfajhatárok, s az anyagválasztásban, az anyagmegmunkálásban is váratlan, szokatlan megoldások születtek. Újabb és újabb technikai eljárások kutatására és alkalmazására került sor. Az alkalmazott és az autonóm műtárgy arculata és státusa is módosult. A kerámia művészet megszabadult szigorú szabályaitól: az ún. használati és az ún. díszkerámia is továbblépett a konvencionális, a megszokott műforma-körből. A továbblépés elsőrendű indukálója az önálló plasztikai gondolkodás volt.

Mindezekben a nemzetközi művészeti kezdeményezésekben is általánosan érvényesülő és tetten érhető tendenciákon túl Magyarországon speciális feladatokat is kapott a kerámia művészet. A konvenciókba fulladó, a klasszikus formarend merev keretei között vergődő monumentális szobrászat és kiállítási plasztika, valamint a kisplasztika megújulásra inspiráló elemévé kellett válnia. Ekkoriban a hivatalos, sokszorosan kontrollált szobrászatban még alig-alig kapott hangot, szerepet -példának okáért- a nonfiguratív kifejezés, illetve megjelenítés. Ennek elsőrendű oka az ún. szocialista realista, majd a szigorúan valóságigényű realista művészet elvárásainak bilincs erősségű szorítása volt. A keramikusok azonban szabadon, illetve szobrász alkotótársaiknál sokkal szabadabban, a stílus-elvárásoktól viszonylag függetlenül működhettek. Elsősorban az épület-díszítő, illetve a belső, közösségi rendeltetésű terekbe kerülő-került kompozíciók terén jöttek létre fontos alkotások. Ezen művek alkotói voltak a fiatal Kecskeméti Sándor mesterei, ezen alkotások vonzáskörében végezte

művészeti tanulmányait, kezdte meg önálló alkotómunkáját, tárta a nyilvánosság elé az első érett műveit.

A csaknem három évtizedes Kecskeméti-munkásság termésének áttekintése korántsem könnyű feladat. Felidézve az eseményekben dús pályakép állomásait, megismerkedve -a földrajzilag meglehetősen széles körben szétszóródott- legjelentősebb munkákkal, áttekintve a működési területeket egy igen aktív, változásokban gazdag -de mégis egyenes vonalú fejlődést, tudatos, logikus egymásra épülést tanúsító-, jelentős esztétikai várományokat termő művészeti teljesítménnyel, erőteljesen alapozódó életművel ismerkedhetünk meg.

Kecskeméti Sándor egy patinás magyarországi kisvárosban, Gyulán született 1947-ben. Családját az "ötvenes évek" magyarországi kommunista politikai viharai sodorták a dél-dunántúli Kaposvárra. A művész gyermek- és ifjúkorában itt erőteljesen érezhető volt -és természetesen napjainkban is konstatalható- a század első évtizedeiben működött két, európai rangú festőművész: Rippl-Rónai József és Vaszary János e településhez kötődő életművének intenzív sugárzása. Középiskolai tanulmányait befejezve -ezekben az években tünedeznek fel az első Kecskeméti-rajzok és -akvarellek a helyi képzőművészeti kiállításokon-, kitanulja a fazekas-mesterséget. Ennek is köszönhető, hogy Kecskeméti Sándor kitűnő anyag- és technikai ismeretekkel, alapos szaktudással, pallérozott formakultúrával érkezik a budapesti Magyar Iparművészeti Főiskolára, ahol 1972-ben kap diplomát. A művész 1969-ben Kaposváron rendezett kiállításán még elsősorban a fazekas-keramikus szemléletről árulkodó művek kaptak nyilvánosságot, míg az 1977-es Budapesten bemutatott anyag már a kerámia-szobrászi portréját rajzolta meg. Erre utal Z. Gács György festő-szobrászművész, Kecskeméti Sándor atyai mestere is, a tárlatot megnyitó beszédében: "Kecskeméti a bravúros korongos, a mázak kitűnő ismerője, e kiállításon se korongozott, se mázazott művet nem állít ki, mert azt a kifejezési formát keresi, amely az ő alakuló világának megfelelője. Tevékenysége mai megjelenésében összetett jelentőségű. Feszés, szigorú puritánság és romantikus álmodozás birkózik egymással."

Kecskeméti az autentikus formavilágot, a mondanivalójával egyenértékű kifejezési formát a hetvenes évtized második felében a gyúrt, izgalmas felületeket és rejtélyes alakzatokat teremtő elvont kerámia-plasztikákban lelta meg. E munkák -amelyek reliefekként, majd később kisplasztikákként öltöttek testet- materiája még a tradicionális agyag, de a megmunkálásmód már változik. A művész természetesen nem korongoz, hanem gyúr, csavar, gyúr, nyújt, s ez által olyan formarendet teremt, amelyben dinamikus erők feszülnek, virtuális mozgások jelennek, próbálnak meg a felszínre törni: ahol a felület a felszín alatti történések plasztikus kivetülése.

A pályakezdés periódusának másik jelentős mű együttese a téгла-motívumra komponált alkotások csoportja. A romépítmények alapeleme is a téгла, amely hagyományos méretben és kicsinyített formában is szerepel. A két, eltérő léptékben megmintázott alakzat együttes, egy azonos művön való falhasználásával, például egy törött falazó elem aprókkal való kiegészítésével -nemcsak izgalmas plasztikai rendszert hoz létre a művész, hanem egyszersmind a konceptualizmus körébe utalja kompozícióját. E művek lényegi motívuma a törés, az összeillesztés, a hiányzó elem kiegészítése, amely a szilárdságra igyekvő szándékok kinyilvánítása ellenére is szálanalmasan provizórikus jellegű. Jelentéshordozó, kifejező erejű a kis egység-nagy egység ellentétének, arányának megteremtése is. Az építettséget, a romboltságot, a fantasztikus építményekké konstruálást és a mementóként fennmaradó, a kegyetlenül pergő időben elenyésző romszerűséget megjelenítő, a feltartóztathatatlan rommá válási folyamatot sugalló művek fontos szakaszt jelölnek meg Kecskeméti Sándor munkásságában. Az általános érvényű mondandón túl a korszakba ágyazódó, különös csengésű jelentése is van a "tégla"-nak. Ez az elem egy vulgáris-szimbolikus síkon pejoratív csengéssel a rendszerbe való beépítettséget is jelöli. A téгла-rom plasztikai megjelenítésben nem nehéz tehát felfedezni Kecskeméti politikai állásfoglalását, lesújtó kritikai ítéletét sem.

A téгла-motívum jelentésének faggatása, kiaknázása mellett a keramikus Kecskeméti egy speciális technikai eljárást kísérletez ki. Különös szépségeket feltáró formákat, struktúrákat, textúrákat létrehozó felületi megmunkálásmódot alakít ki a kemencén kívüli, szabadban, szabadon történő égetés-megmunkálással. Erről az alkotómódszerről egy Néray Katalin művészettörténésszel folytatott beszélgetésben így vallott a művész: "A külső redukciós technikára én rátaláltam, illetve, az talált rám, felvettem a lehetőséget. Egy ideig elbűvölt maga az eljárás, de azután jelentést is akartam adni a színnek. Mégis hagyom, hogy a véletlen is dolgozzon helyettem, a tűz soha nem rontja el a munkát. Az az élő kapcsolat is vonz, amely nem ér véget azzal, hogy az ember becsukja a kemenceajtót és vár, hanem az égetésbe is beleavatkozik." Ez az az alkotóperiódus, amikor hegesztőpisztollyal alakított kompozíciókat tervez a Magyar Televízió digitális technikával készülő, fantasztikus hangvételű produkcióihoz. E "díszlettervezői" működés során a parányi makettekől a televíziós technika monumentális plasztikákat varázsolt, s ez megerősítette a művész nagyobb léptékű alkotásokhoz való vonzódását is.

A Kecskeméti-pályaképből a legjelentősebb fordulópontként, az önálló hang megtalálásának időszakaként az akkori NDK-ban, a Drezdában és Bad-Liebenwerdeben eltöltött kilenc hónapos alkotószakasz minősíthető. Itt és ekkor, a hetvenes-nyolcvanas évek fordulóján a magyar közéleti és művészeti közállapotoktól és viszonyoktól teljesen függetlenül dolgozhatott, s egy olyan nonfiguratív plasztikákból és reliefekből álló műegyüttest hozott létre, amelynek bemutatása úgy Berlinben, mint Drezdában, valamint később Budapesten is feltűnést keltett, elismerést aratott.

A nyolcvanas évektől a Kecskeméti-munkásságot a kiállításokon -egyéni és kollektív bemutatókon, biennálékon, magyarországi és nemzetközi, külföldi fórumokon- felvonultatott, reprezentatív kollektívok fémjelzik. A Kecskeméti-művek ekkor már szinte kizárólagosan nonfiguratív nyelvezeti kerámiaplasztikák és domborművek; plasztikus és festett motívumokat hordozó, meditatív hangvételű reliefek. Emellett az egyre biztosabb alapokra épülő életmű a monumentális, megbízásra készült alkotásokkal bővült, illetve hangsúlyozódott. Az első monumentális kompozíciók megszületésének színtere a Kecskeméti Nemzetközi Kerámia Stúdió volt: e Probstner János vezette, kitűnő alkotófeltételeket teremtő műhelybe a művész napjainkban is visszajár tanítani és dolgozni. Az első, megrendelésre kivitelezett Kecskeméti-munkák épületdíszítő domborművek voltak: így -a tulajdonképpen még applikáció gyanánt készült- az egyik balatoni üdülőben elhelyezett relief együttes táblák. Az architektúrával szerves kapcsolatot teremtve valósultak meg a hegyeshalmi határátkelő forgalmi épületének belső záró falaira illesztett, valóban monumentális, a főiskolai évfolyamtárs, a művészbarát Kovács Gyula keramikusművésszel közösen tervezett és kivitelezett domborművek, amelyeket további középületekben, iskolákban elhelyezett reliefek követtek.

Az 1981-es keltezésű hegyeshalmi falak még téglákból épülő, konstruktív hangsúlyokkal alakított kompozíciók voltak. Az 1983-as születésű, a balatonföldvári iskola emeleti aulájában falra került dombormű már lendületes ívekre felfűzött, áramló erővonalakat idéző, talán felülnézetből szemlélt, fantasztikus vízparti tájat megjelenítő, részletszépségeket sűrítő kompozícióként valósult meg. A Budapest-gazdagréti iskola fogadótermének 1987-ben készített, szabadon burjánzó kerámia domborműve elveti a szabályos körülhatároltság elvét is. Környezetét, az architektúrát szárnyalva birtokba veszi, bejárja a belső tér határoló falait, s el-elrugaszkodva a fal síkjától bátran kilép a térbe is. "Az 1987-ben tervezett, kivitelezett, felépített együttes felkapaszkodik a falakra, leereszkedik a padlószintre, nyúlványokkal fogja be, szívja magához a sarkokat. A kompozícióba tervezett-telepített növényekkel, kis vízeséssel a természeti elemeknek is otthont teremt. A barna és a vörös szín árnyalataiban játszanak a kagylószerű kiemelkedések. Az egymásra rakódó kavicsformák, a kráterbemélyedések barokkos kavargásban, mint véletlenszerű, öntörvényei szerint kialakult, elrendeződött vulkanikus képződmények terülnek szét. A falra rakódott, a falat magába olvasztó, meghódító, a fallal együtt lélegző és a faltól el-elszakadó kopár, burjánzó kerámiafelület komor és mégis játékos atmoszférát hoz létre." - olvasható e műről egy tanulmányban.

Az első monumentális, falhoz már nem kötődő, térbe állított, körüljárható Kecskeméti-művek érdekes módon nem Magyarországhoz, hanem Augsburghoz kötődnek: itt kapott végleges helyet az Ék című kerámiaplasztika, a városközpont Anna Strasse-ján található Kahn-étterem emeleti terében. Ide, Augsburgba került az 1987-ben Kecskeméten, a Nemzetközi Kerámia Stúdió kertjében provizórikusan felállított, majd a német szobrászati kiállításon bemutatott, 1995-ben véglegesen a Landeszentral Bank modern épülete előtt elhelyezett kerámiaplasztika is. Az augsburgi plasztikák Kecskeméti Sándor egyre kiteljesedőbb, tiszta szobrászati szemlélettel megfogalmazott, kizárólagos plasztikai, térszervező eszközökkel élő munkálkodásának tanúi. A Kahn-étterem ék-szobra -fekete, kék és arany színű mázakat felragyogtatva- puha geometrikus-formákból, testekből felépített, vízszintesen futó hullámmozgásokkal áthatott konstrukció. Izgalmasan feszült megbillenő, illetve a megbillenés lehetőségét sejtető egyensúlyi helyzetre komponált építményként egyszersmind fenségesen dekoratív jelenséggént áll a belső tér kis vízmedencéjének közepén. Az ék-plasztikánál bonyolultabb felépítésű, áttételesebb struktúrájú a bankhomlokzat elé állított samott-kompozíció. Ez Kecskeméti Sándor plasztikáira oly jellemzően három "lábon" álló, negatív tereket alkotó, áttörésekkel és kapcsolódásokkal, illeszkedésekkel alakított vertikális hangsúlyú mű. Az álló és a fekvő elemek váltakozása, a rusztikus felületekkel körbevett testek, a szögletességek és a lekerekítettségek, az egyenes vonalak és az ívek váltakozásai, ritmusa révén egy hallatlanul gazdag hatóerőket, impulzív antropomorf utalásokat is sejtető együttes áll előttünk.

A totemisztikus, fantasztikus állatfigurákra, emberalakokra -óriásokra, küklpszokra- rimelő plasztikák anyaga, megmunkálása is jelzi a nyolcvanas évek derekától, hogy Kecskeméti Sándort egyre intenzívebben foglalkoztatják a plasztikai problémák. A tér, a térszervezés, a formateremtés, a tömeg kerül érdeklődésének fókuszába, s a keramikus kérdésfelvetések kissé háttérbe szorulnak. Így, e nagyon aktív szobrászi kutatómunka eredményeként született meg -pályázatnyertes terv kivitelezéseként- Budapest nyugati városkapujában, 1987-ben az a bazaltszobor, amelyet egy kopár dombra állított a művész. Ugyanezen szobrászi program fontos láncszeme az a jelszerű, rejtelmes tartalmakkal átszőtt, a környezet gyújtópontjává alakult szobrászi

megjelenítés, amely Kaposvár egyik lakótelepének süttői mészkő faragványaként 1988-ban került a helyére. Ugyancsak az erőteljes szobrászati kezdeményezések eredményeként, összefogott plasztikai tömondatként konstatálhatjuk a mészkőből és a gránitból faragott, 1991-es budapesti Károly Gáspár-emlékkutat. A balatonboglári "magyar tengerpartot" 1993 óta díszítő fenséges bronz Család tíz évig várt a maradandó anyagban való megvalósításra, de végül elfoglalhatta helyét. 1994 óta ugyanitt ékeskedik az ugyancsak bronzból öntött Szerelmespár. A franciaországi, a kilencvenes évek közepén az Ahuile-ben német kezdeményezésre felállított elvont kompozíció, és a Gundremmingen-i KRS számára készített bronzszobor kapcsán Kecskeméti Sándor németországi működéséről kell kicsit részletesebben megemlékeznünk.

Kecskeméti Sándor még 1980-ban kezdte meg a magyar határokon túli munkálkodását -a sorsdöntő jelentőségű drezdai alkotóperiódusról már szoltunk-, majd 1984-ben Hamburgban, 1986-ban és 1987-ben Münchenben is bemutatkozott önálló kollekcióval. 1993-ban Gundremmingenben, 1996-ban Hannoverben és Augsburgban is önálló tárlatot rendezett. Jelentős eseményként könyvelhetjük el, hogy 1986-ban elnyerte a Bajor Allami Díjat, és ennek eredményeként szorosabbá váltak németországi kapcsolatai. Gundremmingenben egy Szent Márton-emlékoszlopra szoló megbízást teljesített -az ikonográfiai típust megváltoztatva készítette el kompozícióját-, majd a nyolcvanas évek végén lehetősége nyílt arra, hogy e településen rendezze be műhelyét. A nyolcvanas-kilencvenes évek fordulójától a művész pályájának legszámottevőbb eseményeinek Gundremmingen, e hangulatos kis Duna menti település a színtere. 1989 és 1997 között számos nagy feladatot kapott itt, nagyszabású megrendeléseket teljesített, több monumentális munkája valósulhatott meg. Legelsősorban e település új iskolájának és művelődési központjának komplex, számos alkotásból szerveződő, 1989 és 1991 között alkotott műegyüttesét kell megemlítenünk. Domborművek, frízek, oromdíszek, oszlopburkolatok, berendezési tárgyak, üvegablakok és önálló plasztikák szerepelnek a hallatlan változatosságú együttesben. A hagyományos megjelenítéshez kapcsolódó, figurális domborművek -szentek megjelenítései-, stilizált díszek -madarak, macskák megidézései-, és elvont motívumokból, formarendszerekből felfűzött kompozíciók -homlokzatdíszítő plasztikai szalagok-, teremtenek gazdag összképet. A Gundremmingen-i iskola és művelődési ház vizsgálata, futó analízise során szólnunk kell az architektúra és az épületdíszítő alkotások harmonikus viszonyáról, illetve szerves kapcsolatáról is. Az épületplasztika -a sokhangú kifejezőmód ellenére-, minden esetben szervesen illeszkedik az adott épülethez, traktushoz, térhez, s egységes látványt, atmoszférát teremt. A település központjában, az iskola és az új polgármesteri hivatal előtt felállított békás-kút -Kecskeméti 1997-es keltezésű, karakterisztikusan megfogalmazott, hasáb-tömbökből épített, kőből faragott alkotása-, ugyancsak a funkcióhoz való alkalmazkodás, a leleményes műteremtési metódus reprezentánsa. A művész úgy teremt játékos hangulatú, plasztikai feszültséggel telített különleges teret, hogy alkotása a művészi szándékok, kifejezések hordozójaként, s a közösségi találkozóhely-funkciót szolgáló objektumként is megjelenhet. Teljesen különálló kompozícióként értékelendő a hatalmas KRB - bronz szobor: a csaknem négy méter magas, tojásszerű formákból szerkesztett bronz együttes dinamizmust sugároz, s a plasztikát körülvevő vízmedence tükörfelületében megjelenő formák különös térszervező erőket bontakoztatnak ki. Itt nem tűnnek fel a jellegzetes, kissé tompított geometrikus Kecskeméti-elemek: a józan építettséget itt burjánzás, intenzív áramlás váltotta fel.

A fentebb futólag elemzett monumentális munkák is tanúsítják Kecskeméti Sándor sokoldalú érdeklődését, nyughatatlan művészeti kutatószellemét, kereső attitűdjét, intenzív alkotó energiáinak csillapíthatatlanságát. Erről a szellemiségről, a művészi magatartásról árulkodnak kisplasztikái is, amelyek körében talán még fokozottabb anyag megmunkálási és technikai gazdagságot, sokrétűséget figyelhetünk meg, mint a nagyobb és a nagy munkák esetében. Hol a puha anyagot alakítja, hol a kemény kőből bontja ki a formát, hol bronzot önt és cizellál. Egy-egy problémát számtalan variáció megformálása, kidolgozása révén jár körül. Csaknem minden alkotói probléma felvetése újabb műsorozat elindítója. Minden, a néhány arasznyi méretben készülő kisplasztikáját is a monumentalitás érzete, kíváncsi hatja át. "Mindig nagyban gondolkodom" - vallja a művész. A puha, durvább anyagból formált-égetett, elemekből konstruált plasztikák mellett előszeretettel nyúl a finom porcelánhoz is. E kemény, nemes anyagból alakított rendhagyó, tömör plasztikaival -sorozattá érő műegyüttesével-, a Nyon-i porcelán triennálén aratott sikert a nyolcvanas évek második felében, s 1997-ben a nagy múltú, több mint száz éves Rosenthal porcelángyár pályázatán nyert díjat. A monumentális Kecskeméti -kompozíciók és a kisplasztikák is-, a megalitikus emlékekkel, a dolmenek formarendszerével, a mitikus alakidézésekkel kapcsolódva, s geometrikus jellegű testekből építkezve - két nagy formátumú, huszadik századi szobrászegyéniség életművével jelölnek meg, mutatnak fel párhuzamokat. A művész tevékenységének elemzői is többször rámutattak már a Henry Moore-i oeuvre-el való rokonságra, s talán még erősebb a kapcsolódás a magyar származású Pierre Székely szobrászatával. Pierre Székellyel -akinek életműve Párizsban bontakozott ki, s akinek nagy ívű működését számos, a világ megannyi országában felállított szobor, monumentum jelzi-, Kecskeméti Sándor a magyarországi, siklósi alkotótelepen személyesen is találkozott. A Pierre Székely-i munkássággal a redukált formarend teremt meg a kapcsolatot. E formarend rejtett törvénye, hogy egy-egy térgeometrikus formába, testbe-kockába, hasádba, gömbbe - minden szoborelem, s minden kompozíció

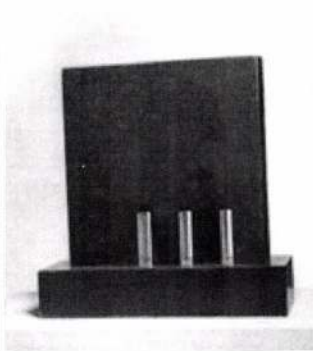

beilleszthető. Ez a rejtett kompozíciós elv teremti meg a Kecskeméti-munkák összefogottságát, tömörségét -jelszerűségét-, és ez hozza létre a nagy, átfogó rendszeren belüli viszonylagos részletgazdagságot is. A gazdagság a kapcsolódások változatossága, az áttörések, a felület-játékok, a faktúrák sokfélesége által indukálódik. A részletek őrzik a művész keze nyomának közvetlenségét, a gesztust, amely eltorzítja a szabályos formákat, amely megbillenti az egyensúlyi helyzeteket. Ezzel egyúttal személyességgel telítődnek a rideg, semleges töltetű testek. Átlényegülnek a kiemelt tömbök, karakteressé válnak a horizontális és vertikális tengelyek között talányosan egyensúlyozó konstrukciók. /Visszatérve a kisplasztikákhoz nem feledkezhetünk meg egy érdekes mozzanatról: a kis szobrok sorában már a nyolcvanas évek végétől napjainkig ívelően az elvont kompozíciók felületén egy domborművű ábrázolás jelenik meg: Leonardo Utolsó vacsora falképének részlete. A reneszánsz motívum foszlányszerű megidézése különös összhangot teremt a plasztikák pergőidőt sűrítő atmoszférájával./

Kecskeméti Sándor kerámiaplasztikáinak és szobrainak formai világa, stílusköre viszonylag pontosan megragadható, megrajzolható. Az állandó változás, alakulás ellenére is megjelölhetők az állandó jegyek: mint a monumentalitás igénye, az elvont fogalmazás uralma, a puha geometria, az építettség, a megalitikus kultúrákhoz való vonzódás, a szobrászi műnemek /kisméretű szobor, kisplasztika, monumentum, dombormű és térplasztika, épületplasztika/ sokrétűsége, a változatos anyaghasználat. Ez az alkotói sokoldalúság még tovább bővíthető azzal, hogy az alkotóúthoz kapcsolódik Kecskeméti Sándor díszlettervezői tevékenysége is: többek között a budapesti Operaház egyik produkciója az ő közreműködésével készült. Mindezeket túl a forma- és technika-nóvumnak minősíthető metszett papírdomborművek alkotása is -kisebb-nagyobb hiátusokkal-, napjainkig kísérik művészi munkálkodását, amiként folyamatosnak ítéltető grafikus tevékenysége is. S mindezek mellett a szobrász Kecskeméti munkásságát tovább árnyalón szólnunk kell a keramikus Kecskeméti művészetpedagógusi működéséről is: magyarországi és európai, nemzetközi kurzusokon, szimpozionokon vissza-visszatérő vendégtnár immár több mint másfél évtizede.

Ha a keramikus-szobrász alkotásainak jelentés köreit, kifejezéseinek tartalmi világát, gondolatiságát próbáljuk megközelíteni, ha a kifejezés rétegeit próbáljuk meg felfejteni -elszakadva a külsőségektől, a valóságos és szimbolikus felülettől-, akkor meglehetősen nehezen faggatható közegre bukkanunk. Ezt a művészeti, művészi közeget áttételesség és bonyolult szövedékesség jellemzi. A kerámiától indult, a szobrászathoz érkezett, a csaknem három évtizedet felölelő Kecskeméti-életmű alkotásai elvont tartalmak, fogalmak, szenvedéllyel átítatott emocionális tartamok megtestesítőiként azt tanúsítják, hogy a szobor már nem egyszerűen valóság-reflexió, nem "tükör". A Kecskeméti-mű túllépni igyekszik a jelszerű, szimbolikus-metáforikus objektivizáció szféráján is: egy új, öntörvényű világ, amelyben ismeretlenségeket felfedező szemlélőkként kalandozhatunk. E birodalomban, amelynek összetevőit a különös hangzású-megjelenésű monogram: KES hitelesíti, az állapotok inkább diszharmonikusak, mint harmonikusak, a feszültségek inkább fokozódók, mintsem tompulók-lanyhulók. A Kecskeméti-művek által teremtett tartományban a megérzéseket inkább tragikus, drámai mozzanatok és felhangok árnyalják, mintsem könnyedek és felhőtlenek. A Kecskeméti Sándor-teremtette mű-világot átlengi a feltartóztathatatlan igyekezet az emberi méltóság megőrzéséért.

Wehner Tibor

S P A C E

MODERN MŰVÉSZEKÉRT KÖZALAPÍTVÁNY
KORTÁRS MŰVÉSZETI INTÉZET
2400 DUNAÚJVÁROS VASMŰ UT 12
ica@duanet.hu http://www.ica-hu.hu Tlf: 360 28 412 220

AZ EMBER HELYE/HELY AZ EMBERNEK / SPACE FOR HUMAN/HUMAN SPACES

BORSOS ROBERT/H, CSÁKI LÁSZLÓ/H, DOMIÁN GYULA/H, FERENCZY
RÓBERT/H, WATANABE GO/J, STEVE HOLLINGSWORTH/UK, AGNESKA
KALINOWSKA/PL, KESERUE ZSOLT/H, KIRÁLY ANDRÁS/H,
KIS VARSÓ/H, DITA PEPE/CZ, TOBIAS PUTRIH/SL, IWO RUTKIEVITZ/PL,
DOROTHA SADOVSKA/SK, TAKÁCS SZILVIA ANETT/H, TILL ATILLA/H

MEGNYITÓ / OPENING: 2002, MÁJUS 31, 18 ÓRA / 2002, 31 MAY, 6 PM

BEVEZETŐ / INTRODUCTION: PETRÁNYI ZSOLT,
A KIÁLLÍTÁS KURÁTORA / CURATOR OF THE SHOW

DJ SET: MIKI + *magni* FESTIVAL

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ 2002. JÚLIUS 5-IG
HÉTFŐ KIVÉTELEVEL NAPONTA 10-18 ÓRÁIG

THE SHOW CAN BE SEEN UNTIL THE 5TH OF
JULY, DAILY 10 AM TO 6 PM, EXCEPT MONDAYS

INGYEN BUSZ INDUL A MŰEGYETEM FŐÉPÜLETE
ELŐL MÁJUS 5-ÉN 16 ÓRAKOR, VISSZAUTAZÁS
22 ÓRAKOR AZ ICA-D MELLETTI PARKOLÓBÓL

FREE BUS STARTS FROM THE MAIN BUILDING OF
TECHNICAL UNIVERSITY AT 4 PM, RETURN: 10 PM

TÁMOGATÓK / SPONZORS: HUNGART,
DUNAÚJVÁROS MEGYEI JOGÚ
VÁROS ÖNKORMÁNYZATA

SOROS

NYOMTATVÁNY
Dr. Pataki Gábor
Budapest
Csörsz u. 23-25.
1123

DESIGN: FOXY

SPACE

KESERUE ZSOLT

OJ. MŰVÉSZET

2000/nov.

P - 9765

27.o.

1121

FÜLÖP LAJOS - F

Carissimo,

□ — 16.17.18.-án Pesten 1
Pál utca 9./, örömlénk, ha talál
e voglia.

□

Sze

Lod

A NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTERIUMA ÉS AZ ERNST MÚZEUM
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT ÉS CSALÁDJÁT

**A DERKOVITS GYULA KÉPZŐMŰVÉSZETI ÖSZTÖNDÍJASOK
BESZÁMOLO KIÁLLÍTÁSÁNAK ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA**

2005. FEBRUÁR 27-ÉN, VASÁRNAS 11 ÓRAI KEZDETTEL AZ ERNST MÚZEUMBAN

KÖSZÖNTŐT MOND **DR. SCHNEIDER MÁRTA**, A NKÖM HELYETTES ÁLLAMTITKÁRA

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA **FARKAS ÁDÁM** SZOBRÁSZMŰVÉSZ,
A MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI EGYETEM REKTORA

RENDEZTE **SZEPES HÉDI** MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZNÉ

MEGTEKINTHETŐ 2005. FEBRUÁR 27-TŐL MÁRCIUS 6-IG, HÉTFO KIVÉTELÉVEL 11-19 ÓRÁIG.

MÚZEUMI BESZÉLGETÉS: MÁRCIUS 2-ÁN 18 ÓRAKOR A SZINYEI MŰVÉSZ-MŰGYŰJTŐ KLUB
ÉS A DERKOVITS ÖSZTÖNDÍJASOK BESZÉLGETÉSÉT VEZETI CSÁJI ATTILA ÉS ZIELINSKI TIBOR.

BUDAPEST, VI. NAGYMEZŐ U. 8. • WWW.ERNSTMUZEUM.HU

Bánóczi Zsuzsanna
MTA Művészettörténeti
Kutató Intézete
Budapest
Úri u. 49.
1014

WESTRUC TSOIT
11.12.2014

melyik iskolánk fejlesztése fordítódik. Sok olyan munkánk van, épületfelújítások, építkezések ahol jól jön.

– Nem visszás-e, ha egy pap világi tantárgyak tanításával tölti életét?

– Természetesen nem tartom annak, hiszen ezért választottam ezt. Az a rend, amelybe tartozom, kezdetől fogva ezt teszi. Magyarországon elszokott a társadalom, esetleg még a keresztény emberek közössége is attól, hogy tanító szervezeteket lásson maga körül. Hiszen ezeket a rendeket 1948-ban szétzavarták, kis híján a miénket is, mindössze 8 szerzetesrendi gimnázium maradt meg.

Ha azt látják az emberek, hogy paphiány van, akkor kicsit furcsállják, hogy a papok azzal töltik az idejüket, hogy magyar irodalmat vagy matemati-

pedig eiví megfontolásból nem csak a tanórákon való munkát látjuk fontosnak, hanem gyakran kirándulunk is a gyerekekkel. Magyarországon a második cserkészcsapat, ami megalakult, a budapesti piarista gimnázium csapata volt. Ennek hagyománya a mi közösségünkben élő: sokat járunk a természetbe és például a biológiát úgy tanítják, hogy elviszik a gyerekeket a arborétumba, vagy egy erdőbe és amit lehet, ott magyaráznak meg.

A fiatalok élete valóban a természetből elszakított mesterséges környezetben telik. De sajnos azt is lehet mondani, hogy az élettől elszakadt környezetben is. Régebben a legtöbb fiatal legalább a születés révén látta, hogyan élnek a felnőttek. Manapság a szüleiből is csak annyit lát a gyerek.

érzi, hogy ez nem neki való, nem neki találták ki. Nos, valamiképpen ezeket a gyermekeket is meg kell szólítanunk. Azt hiszem, az volna a módja, hogy gyakorlati feladatok elé állítsuk őket, és ott, ahogyan ma mondják, sikerélményekhez jussanak. Amikor ez megtörténik, akkor észreveszik, hogy jobban tudnak előrehaladni, ha mondjuk a számítógéphez is értenek egy kicsit, vagy egy nyelvet is megtanulnak valamelyest. Mert akkor idegenben is dolgozhatnak, nem adják el őket. Amit más gyerek 14 éves korában szívesen megtesz, azt ő 17 éves korában kezdi, de nem kell szégyenkeznie, hiszen a szakmában már megállta a helyét, már valaki.

- A Nemzeti Alaptanterv (NAT) sem biztosít olyan mértékben szabad kezet,

embereket kell ne
mintsem „versenylovak
- Persze, föltétlen. De
is a mértéktartás a fon
A tehetséget ugyan
nem kell kerébe tö
mint ahogy a nehezen
dulót sem szabad olyan
adatok elé állítani, amik
összetörhet. Ezt a mérté
nem könnyű megtalál
Sokszor hangsúlyozta
amikor figyelmeztető sz
vakat mondok, akkor n
vádolok senkit, hiszen
egy olyan feladat előtt
lunk, amelyben nem c
da, hogy nem tudunk r
tön tökéletes megoldás
kat, vagy akár tiszta, vi
gos alapelveket megfog
mazni. Ebben nemzedék
vívódnak, s annak, ho
hibáztunk, megvannak
rossz következményei,
emiatt talán senkinek se
kell szégyellnie magát. I
azért csak ki kell monda
hogy itt is, ott is korra

Jövőre megújul az iskola

Jelenleg a felnőtt magyar lakosság alig több mint egy tizede beszél elfogadhatóan egy idegen nyelvet, a két nyelvet tudók aránya körülbelül 3 százalék. Három idegen nyelvet a lakosság csupán 0,8 százaléka ismer. Az Európai Unió legutóbbi állásfoglalása szerint ugyanakkor a tagországok polgárainak legalább három nyelven kell tárgyalóképesnek lenniük. A helyzet javítása érdekében az oktatási tárca szakértői új nyelvoktatási koncepciót dolgoztak ki.

NÉPSZAVA-információ

Az Európai Unió (EU) tavaly elkészítettett országértékelése szerint a magyar oktatás színvonalja megfelel az EU normáknak. Kivétel az idegen nyelvi képzés, ahol jelentős az elmaradásunk. Az a nemzetközi közösség szakértőinek megállapítását támasztja alá az ELTE Kommunikációs Kutatócsoportja által végzett reprezentatív felmérés, mely szerint 14 éven felüli magyar lakosság csupán 11,8 százalékok beszél valamilyen szinten egy idegen nyelvet. A vizsgálat megállapítja: az elmúlt évtizedben csupán néhány százalékpontnyi

növekedést sikerült elérni a nyelvtudók arányában.

Lehangoló eredményeket mutat az utóbbi idők legnagyobb kutatássorozata is, mely két szakaszban – a 80-as évek elején és 1994-ben – mérte a felnőttek nyelvtudását. Ezek szerint a vizsgálat utolsó évében a nemzetiségű nyelvtudókat nem számítva, a 18 év feletti lakosság 11,2 százaléka ismert és használt elfogadhatóan egy idegen nyelvet, a két nyelvet beszélők aránya 3,3, a három vagy több nyelvet beszélőké pedig 0,8 százalék. A nyelvtudók legnagyobb tömegét a 14-17 évesek alkotják. Ebből a korosztályból csaknem minden ne-

gyedik fiatal beszél elfogadható szinten idegen nyelvet. A mélypontot az 51-60 évesek jelentik, akik 1945-től a hatvanas évek elejéig végezték az általános iskolát.

A statisztikai adatok azt mutatják, hogy a közoktatásban az angol és a német nyelvet tanulók aránya jelentősen növekedett az elmúlt években, míg a franciát és olaszt tanulók száma visszaesett. A fiatal felnőttek körében (18-30-as korosztály) az angol előnye már jelentős, míg a német nyelv fölénye leginkább a falvakban maradt meg. A leginkább beszélt nyelvek listáján jelentősen visszaesett az orosz, melyet ma csupán a népesség alig 2 százaléka ismer, miközben a 60 év felettieket leszámítva mindenki hosszú évekig tanulta. Manapság a gimnáziumokban tanulók átlagosan 1,88, a szakközépiskolákban 1,02 idegen nyelvet tanulnak.

A múlt tanévben életbe lé-

pett Nemz
visszalépést
oktatás terül
lásai szerint
iskolákban a
oktatására a
mokon heti
fordítható.

szerint ugyan
dás jó mega
alább heti 4 ó
nulni az idege

Probléma a sok jól képzett szakos tanár az igen alacsony bércsülség miatt a helyi kolóniában. Az szágértékelés arra, hogy a nyességét vég ágazat rendelt források denekelőtt a fizetésének, a gánszszektor könnyebben é

A nyelvok

A nyelvok

...rás filmjében arról,
jelent Közép-Európá-
lni. Pontosabban: mit

...jön. Már az ujját vagdos-
kínjában, mire a negyvenöt
percet kívágta. De emiatt

dezni készül.
– Korábban már felvető-
dött itthon is, Amerikában

a színészeimhez, és ők ma-
gyarul megértik majd azt
is, amit nem mondok ki.

Csoportszex konnektorokkal

Ma nyílik Keserue Zsolt kiállítása a Stúdió Galériában

Kovács Ágnes Veronika
írása a NÉPSZAVÁNAK

Első budapesti kiállítása
nyílik meg ma este 6 óra-
kor a Stúdió Galériában
*Keserue Zsolt*nak Csoport-
szex címmel. A harminc-
éves képzőművész a Janus
Pannonius Tudomány-
egyetem festészet szakán
végzett, s számos csoportos
kiállításon vett részt, töb-
bek között a győri Media-
wave és a dunajvárosi
Aritmia fesztiválon. Művé-
szeti tevékenységének je-

lentős állomása 1996 volt,
amikor Pécsen kitalálta és
megvalósította az azóta
már hagyományossá vált
Alapzaj Projekt nevű kor-
társ képző- és zeneművé-
szeti szimpóziumot.

Mostani kiállításának cí-
me láttán némelyek talán
holmi vad vágyakat eb-
resztő képeket várnának a
művésztől – pedig a kiállí-
táson „csak” 400 méter vil-
lamos vezeték, 132 darab
hálózati csatlakozó és 60
darab T-elosztó szolgálta-
ja majd a forró hangulatot.

A művész korábbi munkái-
ra is jellemző volt a hétköz-
napi tárgyak felhasználása
és azok szimbolikus, szinte
mindig ironikus kontextus-
ban való ábrázolása, s
ugyanaz mondható el mos-
tani kiállításáról is: egyfe-
lől elszórakoztat bennün-
ket a gruppszex minden-
ki mindenkivel asszociáció-
jával, miután a galéria
minden konnektorából el-
osztófejek állnak ki, ame-
lyek villamos vezetékkel
vannak egymással össze-
kötve, másfelől az így lét-

rejött fehér vezetékhaló-
zat egy rendkívül feszes,
egyedi mintázatú struktú-
rát, egy pókhálószerű rend-
szert alkot, amelyet egyet-
len képként értelmezhe-
tünk. A teljes rálátás a lí-
neákból álló képre azon-
ban nem valósulhat meg,
csak részleteiben fedezhető
fel a műalkotás, s a látoga-
tók minden bizonnyal bot-
ladozva, a kifeszített zsinó-
rokat át-átlépkedve közle-
kednek majd a galériában,
ha meg akarják szemlélni a
műalkotást.

Egy vigyázó szem Párizsból

Fejtő Ferenc kilencvenesztendős

Reggelente hatalmas köteg újság, köztük a Népszava szemlélésével kezdi a napot franciaországi otthonában a ma kilencvenesztendős Fejtő Ferenc író, történész, publicista. Több mint hatvan éve él távol – kényszerűségből – a hazájától, de azóta is élénk figyelemmel kíséri s naprakészen tudja, mi történik Magyarországon.

A harmincas években előbb a szociáldemokrata mozgalomban – a Mónus Illés vezette Népszava és a Szocializmus című folyóirat munkatársaként –, majd a polgári liberális Szép Szó egyik alapítójaként a felvilágosodás hazai követőinek jelszava szerint élt: vigyázó szemét Párizsra vetette, hogy a fasizmus előretörése idején is megőrizhesse a társadalmi haladásban vetett hitét.

Barátja és szerkesztőtársa, József Attila temetése után néhány héttel, az Anschluss után, amikor már tudni lehetett, hogy a nácik hamarosan Magyarországon is átveszik a hatalmat, szinte egyik napról a másikra határozta el, hogy – baloldali értelmiségi barátaihoz hasonlóan – önkéntes száműzésbe vonul. Természetesen Franciaországba. Rövid emigrációra készült – de a háborút követően a párizsi magyar sajtóiroda vezetőjeként és az Esprit publicistájaként a Rajk-per elleni írásaival magára vonta a Rákosi-rendszer vezetőinek haragját. Hosszú évtizedeken át persona non grataként tartották számon itthon – s a nyolcvanas-kilencvenes évekig nem is gondolhatott arra, hogy francia állampolgárként hazalátogasson. Pedig közben egyre-másra alkotta a magyar történelem múltját és jelenét elemző, elfogulatlan szemléletű műveit, melyek ma már a hazai kiadók sikerkönyvei.

A 70. jubileumi ünnepi könyvhét megnyitója előtt járt Budapesten, s amikor átadták neki a ritka kerek születésnapja alkalmából szerkesztett Hommage à Fejtő Ferenc című kötetet, irigylésre méltó szellemi frissességével kápráztatta el az őt köszöntőket.

Szeretnénk még sokáig magunkon érezni a távolból is vigyázó tekintetét.

Valachi Anna

Mozinévadó

A BBS-Toldi mozi egyik vetítő-
terme mátol a művészfilmszín-
ház létrehozójának, a közel-
múltban elhunyt *Gémes Györgynek* a nevét viseli. Az
avatóünnepséget 19 órakor
tartják a Bajcsy-Zsilinszky úti
moziban, de előtte 13.45-től le-
vetítik a névadó legkedvesebb
„balázsbélás” filmjeit. Este
Szabó István filmrendező nyit-
ja meg a névadó hagyatékából
rendezett kiállítást, majd 20
órától Bódy Gábor Amerikai
anzix című filmjét vetítik.

TANULJ VELÜNK OLASZUL!

Az Olasz Kultúrintézet – az Olasz állam
hivatalos intézménye – több, mint 60 éve áll az olasz
kultúra és nyelv szolgálatában Magyarországon.

Nyelvoktatás kezdő, középfeladók és haladó szinten.
Új, korszerűen felszerelt, computerizált nyelvi
laboratórium kezdők számára.

A legkiválóbb hallgatók olaszországi ösztöndíjban részesülnek.

Minden beiratkozott hallgató kérheti az Intézet tagsá-
gi igazolványát, amely ingyenes könyvtárhasszálathoz
jogosít (15.000 kötet, napilapok, folyóiratok).

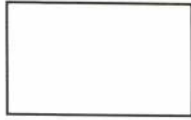
Beiratkozás: szeptember 1-től, munkanapokon,
16–18 óráig. Árunk változatlanok.

További információk: hétköznap:
1088 Budapest, Bródy S. u. 8. Tel.: 318-8089

Népszava 11.02.31.

KESERUE ZSOLT

KESERUE ZSOLT

megnyitó / opening: 1999.12.10., 18.00
megnyitja / opening speech by: Szoboszlai János
nyitva: 1999.12.10 - 2000.01.16.
naponta / daily: 10.00 - 18.00
zárva / closed: hétfőnként / Mondays
+ dec. 24, 25, 26, 27, 31, Jan. 1, 2, 3, 4.
ingyenes busz indul / free bus leaves Budapest: 1999.12.10., 16.00.
a Műegyetem főépületétől / from University of Technology, Budapest
vissza / back: 22.00

támogatók / supporters: Modern Művészetért Közalapítvány, Dunaújváros
Dunaújvárosi Művészetért Alapítvány, Nemzeti Kulturális Alapprogram

KORTÁRS MŰVÉSZETI INTÉZET
Modern Művészetért Közalapítvány
INSTITUTE OF CONTEMPORARY ART (ICA-D)
VASMŰ U. 12. DUNAÚJVÁROS H-2400 HUNGARY
VOX / FAX +36 25 412 220 VOX +36 25 404 690
ica-d@dunanet.hu <http://www.ica-d.hu>

Tisztelettel meghívjuk Önt és családját

Keserű Ilona

FESTŐMŰVÉSZ

PILLANTÁS AZ IDŐBE

című kiállításának megnyitására

1999. november 18-án 17 órára a Szinyei Szalonba

(Budapest, VI., Szinyei u. 2.)

A megnyitón a művész bemutatja
új katalógusát

A kiállást rendezte Sinkovits Péter művészettörténész.

Megtekinthető: 1999. december 8-ig.

A laksgaléria 13–18 óráig van nyitva, szombat – vasárnap zárva.

Telefon: 312-0712 (Bejárat a belső udvarból jobbra.)

SZINYEI

SZALON

M E G H Í V Ó

Az Árkád-Szalóky Galéria

tisztelettel meghívja Önt és kedves barátait

KESERŰ ILONA

VÉGTELEN SZÍNSOR

című kiállításának megnyitójára

1997. november 10-én 18 órakor

November 21-én 16 órakor

GRÜNER GYÖRGY fizikus (UCLA) és

VIDOVSKY LÁSZLÓ zeneszerző (JPTE)

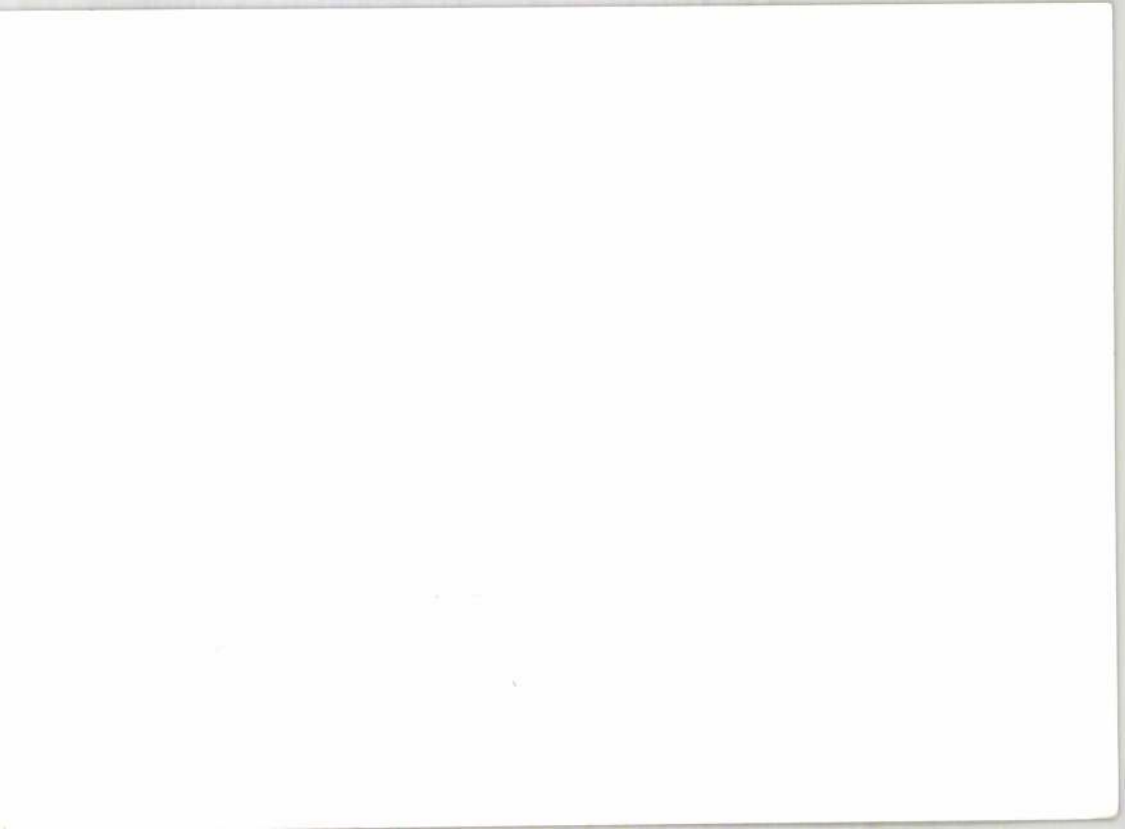
beszélget a művészet és a természettudományok kapcsolatáról

A kiállítás megtekinthető:

hétfőtől péntekig 11-18,
szombaton 10-14 óráig

1072 Budapest, Rákóczi út 30. félemelet

Tel.: 322-5818, 397-2383

A

Szombathelyi Képtár
tisztelettel meghívja

KESERÜ ILONA

festőművész
kiállításának
megnyitására

1993. július 15-én, 18.00 órára

Elhangzik
VIDOVSKY LÁSZLÓ
megnyitó zenéje

A kiállítás megtekinthető: július 15–augusztus 22-ig

Fk.: Dr. Gráfik Imre

H-9700 Szombathely, Rákóczi F. u. 12.

Tel.: 313-074

Lőrincz Lajos

Budapest

Felsőörsdőlali u. 61-65

A kincskereső

•

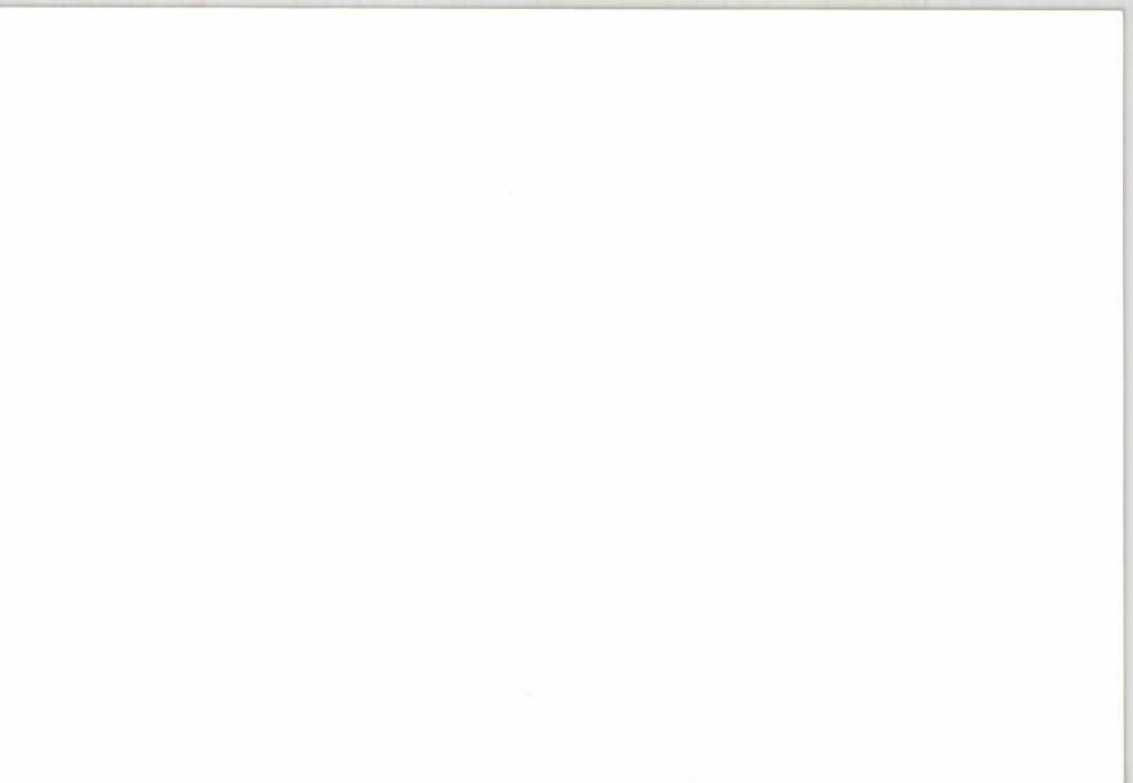
KESERÜ ILONA
SZIMULTÁN
képösszeállítás

•

VIDOVSKY LÁSZLÓ
SZIMULTÁN

című kompozíciója
a vernisszázs alkalmából, 18 órakor kerül bemutatásra

1992. december 1-től 20-ig, hétfő kivételével 14-18 óráig
Bartók 32 Galéria — 1111 Bartók Béla út 32. Tel.: 186-9038

A Szépművészeti Múzeum meghívja Önt

AZ AKVARELL

Mesterművek a XVI - XX. századból
című

grafikai kiállítás megnyitására
1992. október 9-én 15 órára

A kiállítást megnyitja

Keserű Ilona

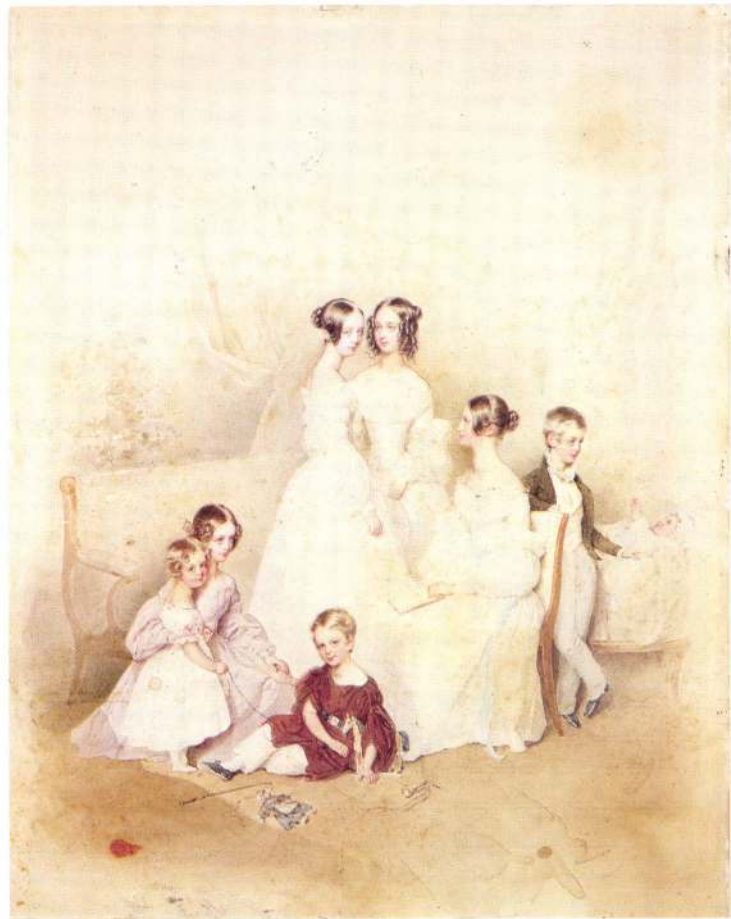
festőművész

Josef Kriehuber: Gróf Erdődy Kajetán gyermekei

SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM

Budapest, Hősök tere

KESERŰ
Ilona

MEGHÍVÓ

BENCsik ISTVÁN
SZOBRA SZMŰVÉSZ

KESERŰ ILONA
FESTŐMŰVÉSZ

MAJOR JÁNOS
GRAFIKUSMŰVÉSZ

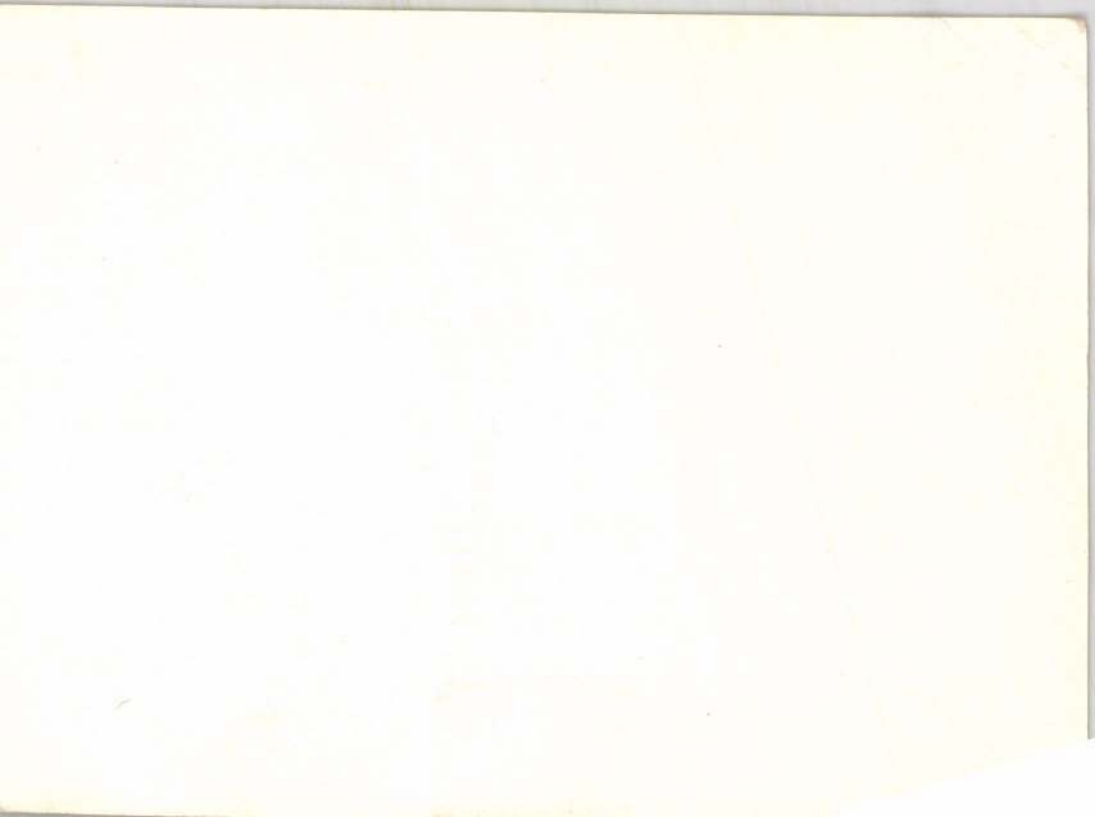
KIÁLLÍTÁSÁRA

MEGNYITJA

OTTLIK GÉZA

1969. SZEPTEMBER 26-ÁN,
PÉNTEKEN FÉL 6 ÓRAKOR

FÉNYES ADOLF TEREM
BUDAPEST, VII. RÁKÓCZI ÚT 30

Az Ernst Múzeum társművészeti programja

Fordított vernissage

„Színház a cethal hátán”

- Beszélgetés két kiállítás között -

2004. november 28., vasárnap 11 óra

Hubay Miklós író műsora

Beszélgetőpartnere: Ilona Keserü Ilona képzőművész

A beszélgetésen részt vesznek: **Avar István** színművész,

Haraszi István szobrászművész

Iglódi István főrendező, **Szakonyi Károly** író

Közreműködnek: **Blaskó Péter** és **Őze Áron** színművészek

Szerkesztő: **Sághy Ildikó**

Az esemény támogatója: a „Budapest Bank Budapestért” Alapítvány

Ilona Keserü Ilona

Kortárs művészeti kiállítás és vásár

az Ernst Múzeumban 2000-től kiállított művészek alkotásaiból

2004. december 1 - 5.

Karácsonyi kiállítás és vásár a Dorottya Galériában

Válogatás a Fiatal Iparművészek Stúdiója Egyesület tagjainak munkáiból

2004. december 9 - 31.

www.ernstmuseum.hu

Ernst Múzeum 1065 Budapest, Nagymező u. 8.

Telefon: 341-4355 Fax: 321-6410 E-mail: ernst@ernstmuseum.hu

Levelezési cím: Ernst Múzeum Kht. 1376 Budapest 62. Pf.152.

Nyitva tartás: keddtől vasárnapig 11 és 19 óra között

Dorottya Galéria 1051 Budapest, Dorottya utca 8.

Telefon: 266-0877.

Nyitva tartás: hétfőtől szombatig 10 és 18 óra között.

MEGHÍVÓ
MEGHÍVÓ
MEGHÍVÓ
MEGHÍVÓ
MEGHÍVÓ
MEGHÍVÓ
~~MEGHÍVÓ~~
MEGHÍVÓ
MEGHÍVÓ
MEGHÍVÓ
MEGHÍVÓ
MEGHÍVÓ

YUMUST HARK

Gyomai Kner Nyomda Rt.

Keserü Ilona, festő- és grafikusművész

A Múcsarnok meghívja Önt

Keserü Ilona és Vidovszky László

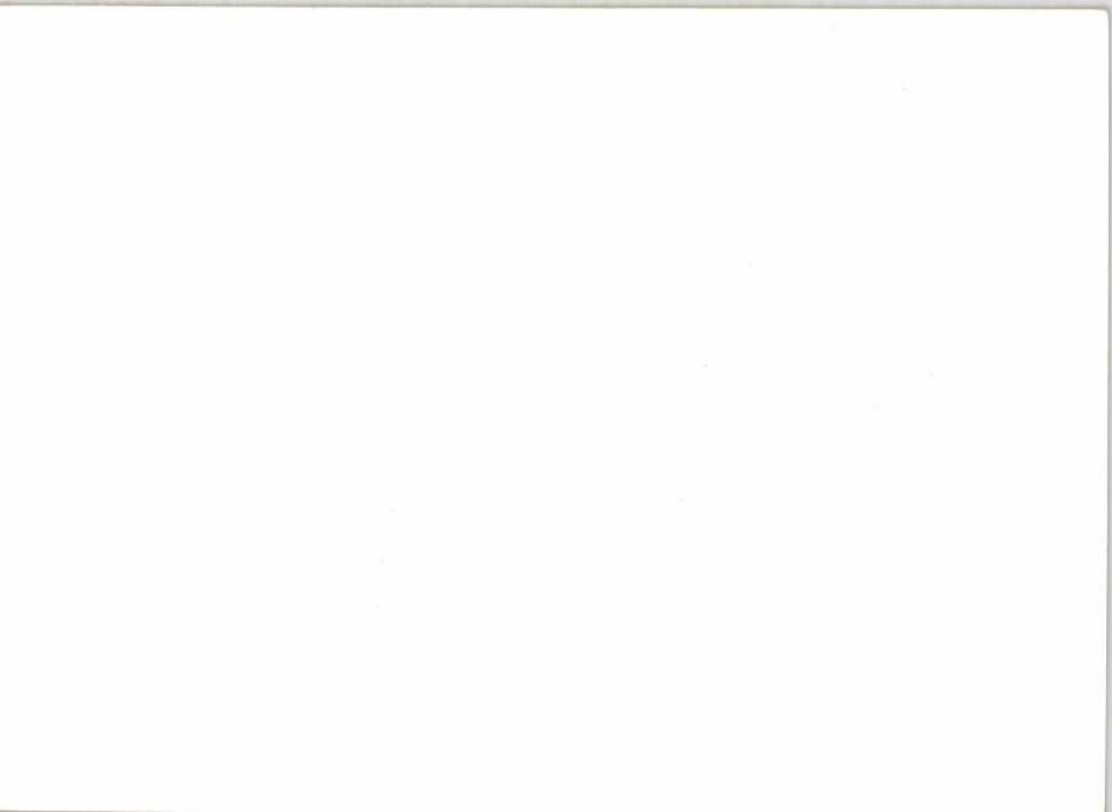
HANG-SZÍN-TÉR

című kiállítására

Megnyitó: 1982. június 2-án, 11 órakor

Múcsarnok, Budapest Hősök tere

A kiállítás megtekinthető június 27-ig

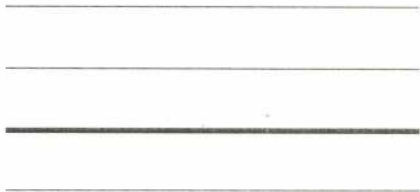

Keserü Ilona (1933–)
Tekercskép 2000
v. o. 310×210 cm

Mozgó víz

1051 BP. NÁDOR U. 26.

A Budapest Galéria tisztelettel meghívja Önt

KESERÜ ILONA

festőművész

kiállításának megnyitójára

1997. március 14-én (péntek) 18 órakor

a Budapest Kiállítóterembe

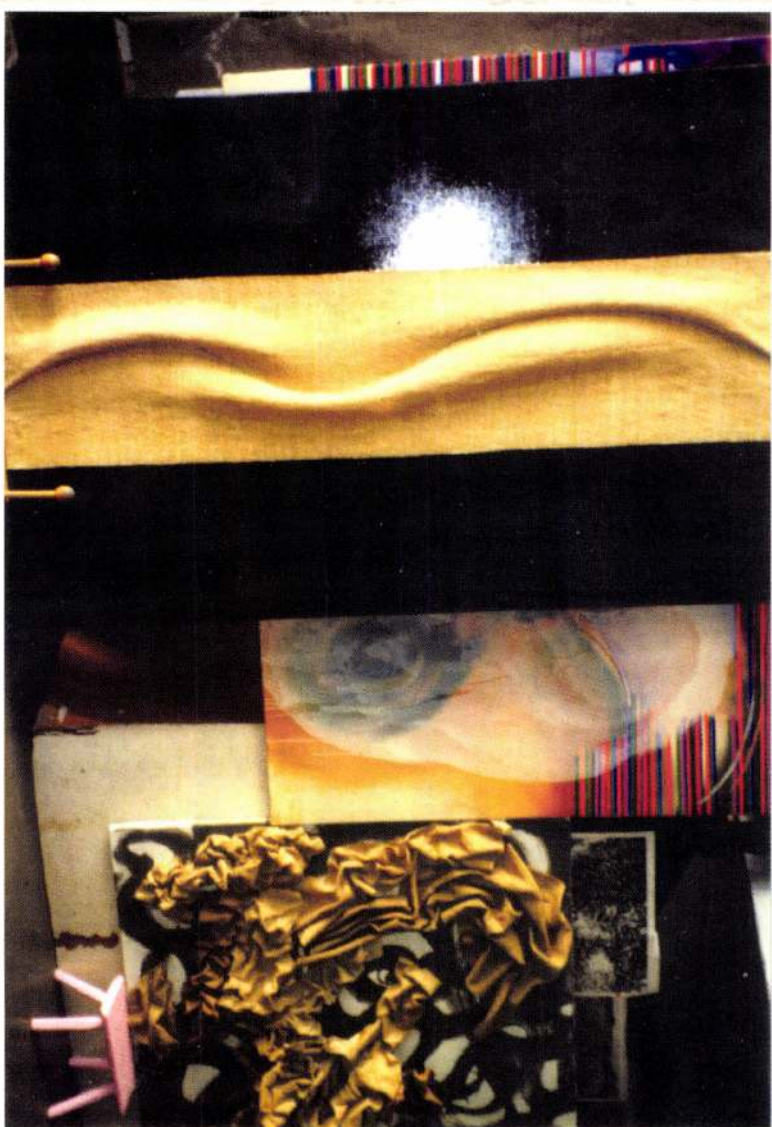
(Budapest V., Szabadsajtó út. 5.)

A kiállítás megnyitóján VIDOVSZKY LÁSZLÓ zeneműve hangzik el.

A művész felvétele.

A kiállítás 1997. április 13-ig tekinthető meg hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

Budapest Galeria

KESERÜ ILONA

KESERÜ ILONA

SZIMULTÁN

képösszeállítás

VIDOVSKY LÁSZLÓ

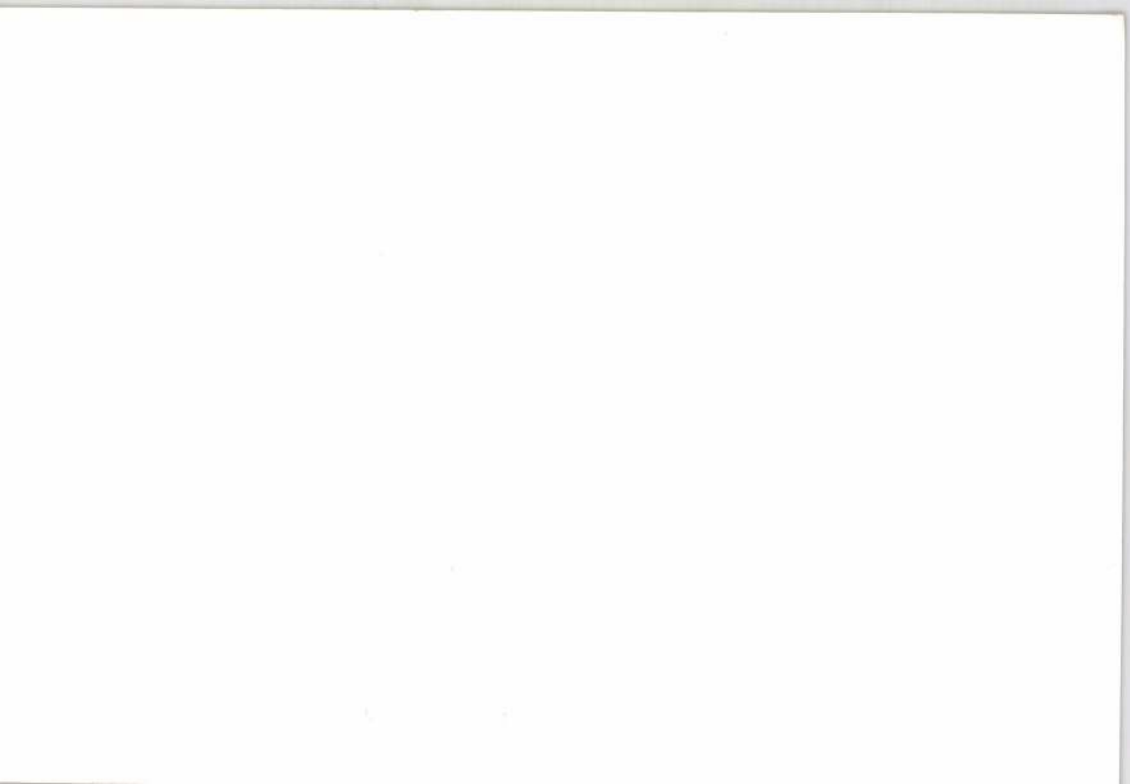
SZIMULTÁN

című kompozíciója

a vernisszázs alkalmából, 18 órakor kerül bemutatásra

1992. december 1-től 20-ig, hétfő kivételével 14-18 óráig

Bartók 32 Galéria — 1111 Bartók Béla út 32. Tel.: 186-9038

KESERÜ ILONA

A MŰVÉSZET TERMÉSZETE THE NATURE OF ART

FREY KRISZTIÁN

GAÁL JÓZSEF

JOVÁNOVICS GYÖRGY

KESERÜ ILONA

KONKOLY GYULA

MAZZAG ISTVÁN

SZURCSIK JÓZSEF

VÁRNAGY ILDIKÓ

MŰVEI A
FÉSZEK GALÉRIÁBAN

RENDEZTE
KESERÜ KATALIN

1992 JÚNIUS 9–JÚLIUS 4.

A KATALÓGUS
A MŰVELŐDÉSI ÉS KÖZOKTATÁSI MINISZTERIUM TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT

THE NATURE OF ART

is the continuous possibility of communication between the One and the Infinite: on the one hand, a piece of the world we are made to see which highlights an (external, internal, physical, intellectual and spiritual) detail of a landscape, which is either natural or composed of artistic forms: on the other hand, art, be it mimetic, a visualization, the leaving of a sign, meditation, evidence of life or something else. In some piece of nature (which may be himself) man encounters the Infinite: the work of art is a fragment of this infinity and that of art, in a form which contains the constants of a Whole in various appearance.

(to form as life, and the attempt to get more sense out of metaphysical ambiguities, form as a *possible choice*... D.Kiš.) The natural quality manifesting itself in art in general and works of art in particular thus becomes another repository of man's self-knowledge, his knowledge and contemplation of the world, the tradition of European humanism which grows richer in embracing peoples, cultures and religions. In contrast to traditional art, it does not represent self-contained worlds, nor does it adopt an avantgarde attitude antithetical to traditional art: it captures and encapsulates the Whole. It is not communicative (no message) but it is evidence of interdependence. This is its inner essence from which springs its universality. Seeing the nature of art by the appearance of nature in art, we can stretch ourselves.

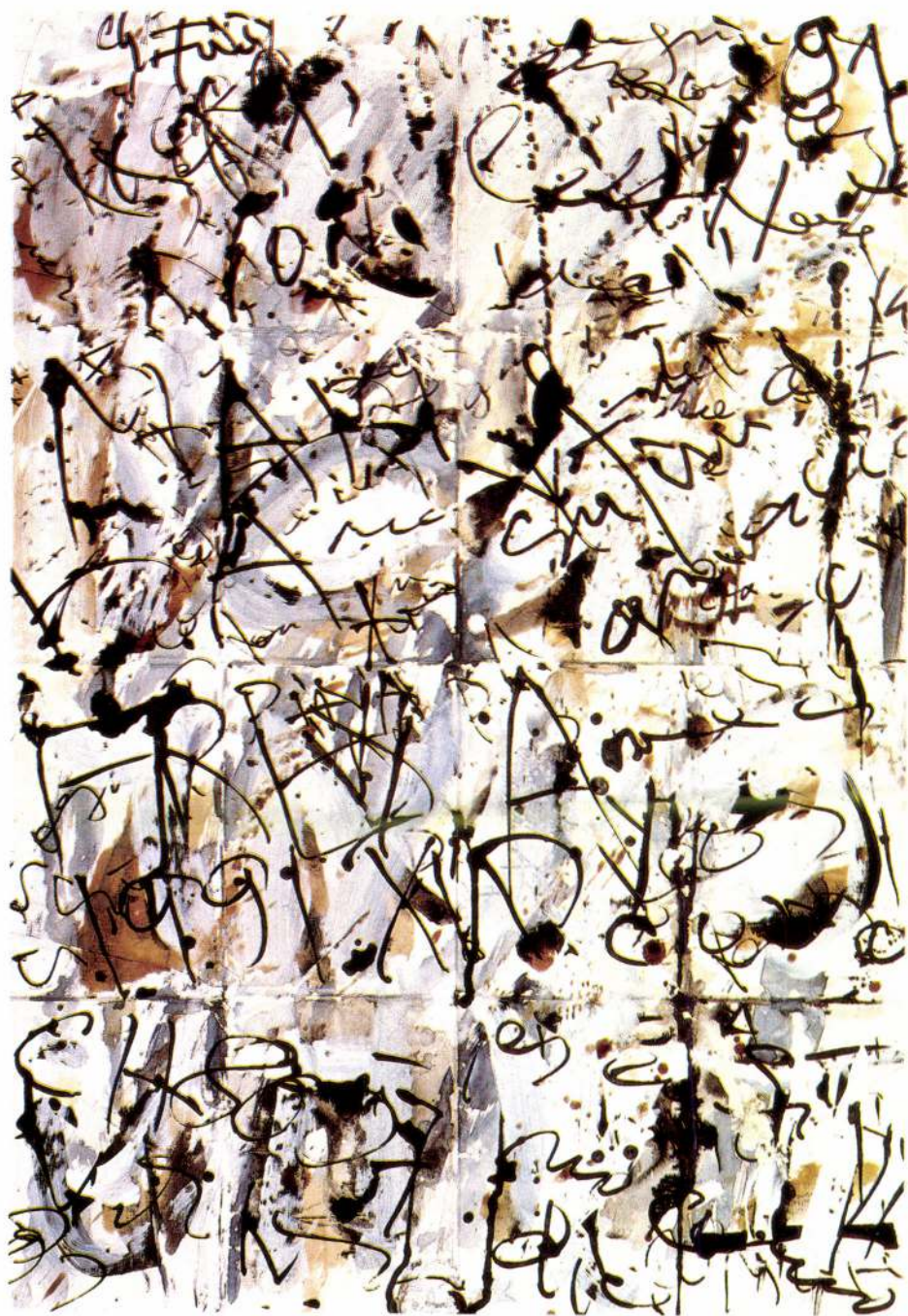
Katalin Keserü

A MŰVÉSZET TERMÉSZETE

a folytonos átjárhatóság az egy és a végtelen közt, úgy is, mint láttatott világ, mely mutatja egy természeti vagy műformákból épített táj részletét (külsőt és belsőt, fizikait, szellemi és lelki), s úgy is, mint művészet, legyen bár ez utánzás, megjelenítés, elhagyás, meditáció, lenyomat, életbizonylat, vagy más. A természet valamely részletében (így önmagában is) az ember a végtelennel találkozik, a mű töredék ebből a végtelenből, s a művészetéből, oly formában, melyben az egész, annak állandói változó módokon benne rejlnek.

(„a forma mint élet, a metafizikai kétértelműségek értelmesebbé tételére való törekvés, a forma mint választási lehetőség.” Danilo Kiš.) A műben-művészetben megjelenő természetszerűség így a népeket, kultúrákat, vallásokat magába fogadva élő és gazdagodó, az ember világ- és önismeretét ezáltal tágító európai kultúra (humanizmus) folyamatosságának biztosítója. A természetszerűség a művészetben nem jelenti önálló világok reprezentációját, mint a klasszikumban, de nem is avantgárd ezzel szemben, hiszen az egész van benne, és egyáltalán nem kommunikatív (nem üzen), hanem az összefüggés bizonyítója. Innen, belső lényegéből fakad egyetemessége. Látva a művészet természetét a művészetben megjelenő természet útján, nyújthatunk egyet.

Keserü Katalin

FREY KRISZTIÁN

CÍM NÉLKÜL

ZÜRICH, 1991. XL 27-28

TUS, TEMP, AKV, P. 70X50 CM

KRISZTIÁN FREY

UNTITLED

ZÜRICH, 27-28, 11, 1991

INK, TEMPERA, WATERCOLOUR ON PAPER, 70X50 CM

GAÁL JÓZSEF - SZURCSIK JÓZSEF

BARLANGKULTÚRA

1991. INSTALLÁCIÓ,

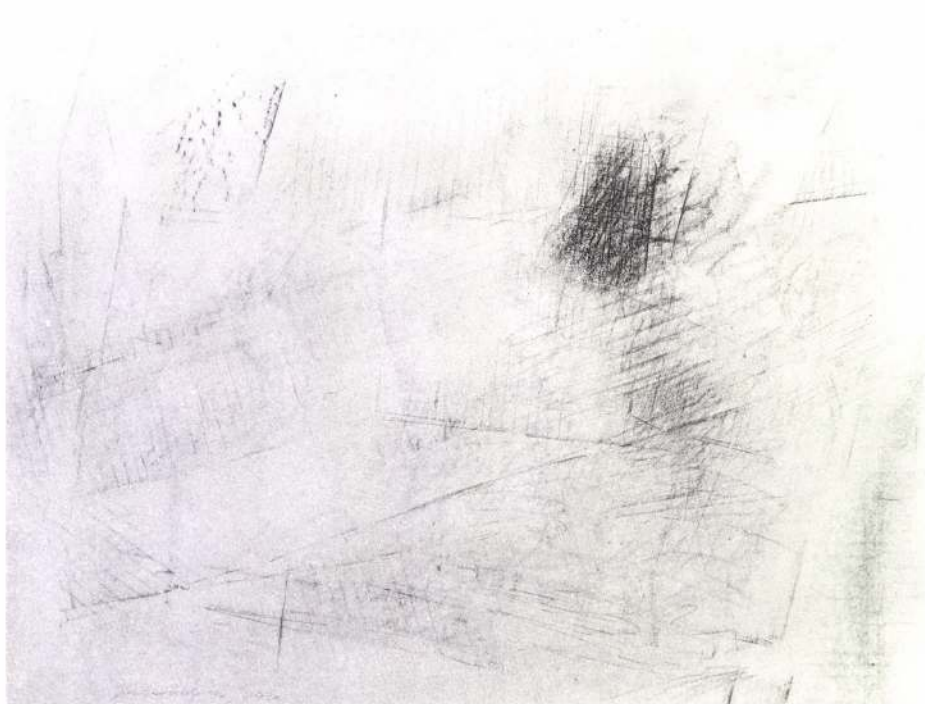
PAPÍR, TEMPERA, XEROX, 3X4X3 MÉTER

GAÁL - SZURCSIK

CAVE CULTURE

1991. INSTALLATION,

PAPER, TEMPERA, XEROX, 3X4X3 M

JOVÁNOVICS GYÖRGY

FROTTÁZS

1990. PAPIR, SZÍNES CERUZA, 58X83 CM

GYÖRGY JOVÁNOVICS

FROTTAGE

1990. PENCIL ON PAPER, 58X83 CM

KESERŰ ILONA

ÉG - FÖLD - VÍZ

1991 O. V. 120X160 CM

ILONA KESERŰ

HEAVEN - EARTH - WATER

1991 OIL ON CANVAS, 120X160 CM

KONKOLY GYULA

LA LUTTE DE GOUJON POUR 'L INDÉPENDANCE (RÉSZLET)

1990. MŰANYAG, 130x30x40 CM

GYULA KONKOLY

LA LUTTE DE GOUJON POUR L' INDÉPENDANCE (DETAIL)

1990. PLASTIC, 30x30x40 CM

MAZZAG ISTVÁN

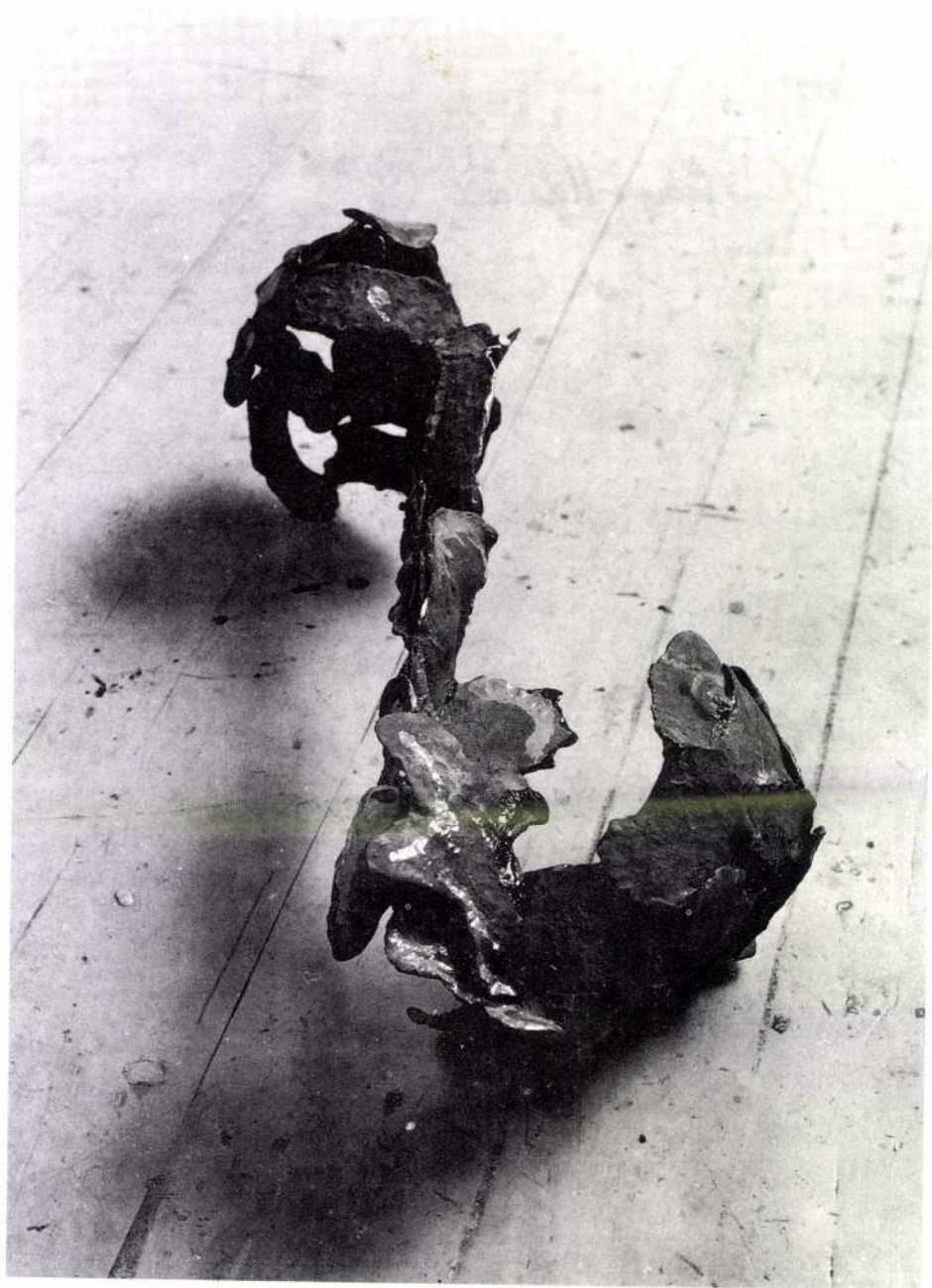
ARCO NATURALE

1989. PASZT. P. 50X70 CM

ISTVÁN MAZZAG

ARCO NATURALE

1989. PASTEL ON PAPER, 50X70 CM

VÁRNAGY ILDIKÓ

KÉT AGYPÉLTEKE (KÉRGES TEST)

1992. FESTETT BRONZ, 35X98X45 CM

ILDIKÓ VÁRNAGY

HEMISPHERES OF CEREBRUM (CORTEX)

1992. PAINTED BRONZE, 35X98X45 CM

ANGOL FORDÍTÁS: BÁNKI DEZSŐ

FOTÓK: KONKOLY GYULA, SÜLYÖK MIKLÓS, SZABÓKY ZSOLT, SZURCSIK JÓZSEF

– A modern műalkotások létrehozásához óriási műveltségnyagra van szükség, a befogadásukhoz úgyszintén. Ezt a véleményt gyakran hallani, de arról már keveset lehet tudni, hogy ez miért van így, és hogy szükségszerű-e, hogy így legyen.

– Ez igaz is meg nem is. Nem igaz abban az értelemben, hogy véleményem szerint nem volna szükség előképzettségre: a művészet ilyen szempontból mindig egyforma: az a sajátossága, hogy érzékeny hat. A 70-es évek konceptuális műveinek – bár az ember nem

Képzőművészettől irodalomig: az optimális műforma

Beke László művészetkritikussal beszélget
Kiss Irén

1410

Keserű hona / Kortárs 1985/12/138-141

látott mást, mint logikai jeleket fehér papíron – szintén volt valami furcsa, penetráns érzéki hatások. Inkább az a probléma, hogy az emberek nem tudják: nem is volna szükségük nagy műveltségbeli előkészületekre. Többségükben eleve van valami minden újat visszautasító görcs. Ezzel a jelenséggel folytonosan találkozom, mióta a hivatásomat gyakorolom, és csak kevés sikerrel tudok küzdeni emez előítélet ellen.

– Úgy gondolom, hogy ennek az igencsak elharapózott tévedésnek két oka van: az egyik egy „analitikus” szemlélet, amely szerint a műalkotás létrehozása valamilyen szigorú elgondolás eredménye, a befogadás pedig ennek elemzését feltételezi. A másik ok egy ugyancsak eléggé elterjedt elmélet az egyed önértékelésének ellehetetlenüléséről. Ez tudomásom szerint eddig főleg az irodalomban kapott nagy hangsúlyt, de a képzőművészetre is érvényes lehet. Lényege, hogy mivel – történelmi okok folytán – a művész ma képtelen megfelelően érzékelni, meghatározni magát, ezért kénytelen a művelődéstörténethez, az elődökhöz fordulni, és a tőlük vett idézetekből összerakni magát.

– Itt egyrészt az alkotó válságáról van szó, másrészt egy nagyon időszerű kérdésről: a művészet jelenlegi tendenciáiról. Ami az első kérdést, tehát az alkotói válságot illeti, amelynek csak egyik tükré a befogadó válsága, én úgy gondolom, hogy ez az egész válság nem is létezik. Az identitásprobléma legfőljebb egy szociológiai jelenség lehet, de az egyes emberek viszonylatában mindenütt csalás vagy öncsalás van a dologban.

– Ezek a kultúrtörténeti montázsok mégiscsak születnek valamiből...

– Az alkotó személyiségnél maradva: én azt hiszem, hogy még annak sincs identitásválsága, aki épp így dolgozik, tehát régi kultúrákból kapkod össze dolgokat. Vegyük például a negyvenes éveiben járó Bak Imrét, aki eddig konstruktivista utat követett, hallatlanul következetesen, néhány éve viszont rátért egyfajta eklektikus alkotó módszerre. Ebben az is benne foglaltatik, hogy – Kandinszkijtől Mathieu-ig rengeteg helyről idéz. Ő pontosan tudja, hogy ezt miért teszi, és a képei önálló munkák, tehát nála szó sem lehet ma válságról.

Gondoljunk az úgynevezett válságkorok válságban levő művészeire, akikről furcsa módon kiderült később, hogy a legnagyobbak közül valók! Például Goya, attól, hogy megsüketült, ami nem kis válság okozója lehetett az életében, még a legzseniálisabb munkákat hozta létre. Nincs tehát szó válságról művész és alkotásai között, mert azok nagyon is szinkronban vannak egymással, nagyon is harmonikusak, és ilyen értelemben nem volna szabad válságnak lennie a befogadó és az alkotás között sem. Ha én Goya festményeiben fölfedezem a rettenetet, attól az a mű még tökéletes, és én is tökéletesen

mint az *Óda* vagy a *Hazám* – a realizmuson belül maradván kívánja megteremteni verseinek korszerű szemléletét, gondolati gazdagságát. Itt, a *Sorsom benned lássam* archaikus formájú szakaszaiban – s nemcsak a pusztán „archaizálásnak” köszönhetően – olyan lélektani sokrétűség, differenciáltság és áttételesség jelenik meg, ami az absztrakciót modernista kánonként előíró esztétikát is kielégítendő: „Lélekbeli légkör, kékből-feketéből / sugaram vetítéd. / Csillagok tört fényét – emberek reményét / hozzám közvetítéd.” Hogy ez mennyire a költészet mindenkor modernsége, nem pedig programszerűen előállított nehezítése az érthetőségnek, azt leghívebben Petrarca szavával jellemezhetnénk: a „bájos lepel” mögül plasztikusabban fölsejlenek a dolgok, mint ha a déli verőfényben azon mezítelenül mutatkoznának. Így jobban vonzzák a szemet, a képzeletet; figyelmet és kíváncsiságot keltenek, mintegy arra ingerelvén a szemlélőt, hogy lebbentse föl a fátylat. S ez nemcsak az erotikus ábrázolás közismert módszeréből fakad (a félig takart test „izgalmasabb”, mint a meztelen), hanem azzal, hogy nem szájbarágósan egyértelmű és egysíkú a közlés, felfokozza a befogadó szellemi aktivitását, a képzeletnek és az értelemnek munkát ad.

Nem túlságosan gyakori ez a módszer Benjámin munkáiban. Mégis szívesen visszavisszatérünk verseihez, olyanokhoz is, amelyeket már évtizedek óta ismerünk, mert ez a „bájos lepel” nemcsak a kép sugallatosságától, jelentéstani holdudvarától függ. Sok más módja is van annak, hogy a vers az újra- és újraolvasáskor további meglepetésekkel szolgáljon, reveláló erővel hasson. Az egyik ilyen eszköz a felsorolhatatlanul sokból a művelődéstörténeti vonatkozás, mely zeneileg, fogalmilag és képileg egyaránt a múlt idők valamely korszakára, kultúrájára, hiedelemrendszerére utal. Így a konkrét, jelenről és jelennek szóló közlés olyan háttérrel, kontrasztot kap, melyhez képest sokkal sugárzóbb lesz, mint volna nélküle. Egymás közvetlen közelségébe kerül így a pillanatnyi és az örök, a mulandó és a történelmi, az egyes és az általános. Nem is beszélve az analógiákról, melyek itt a magyar késő-reneszánsz zsoltárok hangnemében az újszövetségi emberáldozatot, a megfeszítettést, szentek vértanúságát vetítik a magyar költő sorsára (akkor is, ha Szent Johannán nemigen énekelhették meg az erdélyi prédikátor-költők, zsoltárátdolgozók). (Gyönyörűen tér vissza ez a motívum a *Nem adhat sz többet* című, nyolc évvel későbbi ars poeticában, ahol a többi példaképe között „Kölcsy Szent Ferencet” említi.) Kifinomult művészi érzékre vall a szavak régiesen megforgatott rendje: „Talpa hatalomnak s hátamra tapodhat / szegénység, öregecség – / sorsom benned lássam, halál mozsarában / testem bár töressék.” Mellékesen szólva: nem csekély kihívás és kockázatvállalás ez a hatalom és az etika kettészakadása idején. A József Attilához folyamodó fohász egyszer csak átcsap a mindkettejük által képviselt „szegény-nép”-hez szóló könyörgésbe, és Benjámin esetében ez éppúgy jelenti egyszerre a munkásokat és más városi „kisembereket”, mint a parasztokat, mint „az utca és a föld fiánál”: „Kínoktól ne féljek, könnyelműen égjek / el az én szívemben – / csak lelke ne haljon, igazának valljon / a szegény-nép engem!” A lezárás gyönyörűen simul a magyar reneszánsz költők – köztük a vers ritmikai és rímelési modelljét meghonosító Balassi – krónikás hangneméhez: „Múlt idők határán, volt-magammal szemben / az élet s a mű közt, / írtam ezt a verset, bújdosván lelkemben / bánat és derű közt.”

Ez a „volt magammal szemben” az önvizsgálat szava. Igénye, hogy minduntalan kezében tartsa egész élete fonalát, mindazt, amit már megélt. S erre csak az képesítheti, hogy eredetéhez híven, a szegények küldötteként műveli költészetét, s a magához kíméletlenül megítélt tévutak sem ingathatják meg ebben. Ez a most már – józanul is – megszállottan és lankadatlan visszatérő szándék többé sosem hagyja el.

olvasom ki belőle azt a rettenetet. Rettenet és tökéletesség nem zárják ki egymást. Vagy ha egy modern mű kaotikus zűrzavara megfog, ráébreszt engem is egy kaotikus zűrzavarra, attól még semmi baj nincs. A baj ott kezdődik, amikor az ilyen egyedi események egyetemes teóriákká válnak. Ettől még nem kéne, hogy elméleti megállapítást nyerjen, és átmenjen az egyes emberek tudatába, miszerint a művészet és a társadalom között ellentmondás vagy válság van, s azok már azzal a prekoncepcióval nyúljanak az ismeretlen művekhez, hogy most itt ők valami válságterméket fognak élvezni.

– *Térjünk vissza a másik hipotézisemhez, vagyis hogy egyre inkább elmosódik a különbség műalkotás és kritika között. Eszerint a művész, mielőtt megalkotná a művét, tökéletesen megkonstruálja az agyában, elemzi, és ezek után effektíve megcsinálja; és ugyanazt a – részben alkotói, részben kritikus – magatartást várja el a közönségtől is. Egyébként sokkal több joggal, mint önmagától. Mi az oka ennek a nagyfokú racionalizálódásnak?*

– A kérdést egy konkrét példán lehetne jól megmutatni: ez a törekvés egyetlen irányzatnál, a konceptuális művészetnél merült föl markánsan, és ott tételen is megfogalmazódott. Ennek az irányzatnak a virágkora a hatvanas évek második felétől a hetvenes évek közepéig tartott. Ekkor a művészek kinyilvánították, hogy a művészet lényege mindenképpen fogalmi természetű, olyan értelemben, hogy minden jó műnek magának a művészetnek a fogalmát kell megváltoztatnia. Ez a célkitűzés pedig csak fogalmi, vagyis konceptuális lehet. Ők ki is mondták azt, hogy ez egy olyan elméleti tevékenység, amely egyszersmind műalkotás, és így természetszerűen még csak külső kritikust sem igényel: a művész maga kíván válaszolni az általa fölvetett kritikai kérdésekre, ami maga a művészet. Ez azonban csak egyetlen művészeti irányzat, a konceptuális művészet esetében fordult elő ilyen paradigmátikus tisztasággal az egész XX. században, tehát elég szűkkörű jelenségről van szó.

– *Elképzelhető, hogy bizonyos tendenciák, amelyek a képzőművészetben még nem jelentkeznek elég markánsan, az irodalomban már sokkal körvonalazottabbak...*

– Igen, de a 60-as és a 70-es évek fordulóján az irodalomban is voltak párhuzamos irányzatok: például a strukturalista és lingvisztikai törekvések. A francia Tel Quel képviselői például nagyon teoretikus ízű munkákat csináltak, de a konkrét költészetben is az mutatkozott meg, hogy a mű nem más, mint a műalkotás teóriája – műben előadva. Ez tökéletesen megfelelt a konceptuális művészetnek a képzőművészetben – valószínűleg egy közös gyökerű ismeretelméleti fordulatról volt szó.

Hasonló tendenciák viszont korábban és később is jelentkeztek. Elég Thomas Mann teoretizáló regénybetéteire gondolni, vagy Gide regénybe illesztett, poétikai természetű konstrukcióira. Ha az ilyen példákat is figyelembe vesszük, nagyon nehéz általánosítani azt állítani, hogy X vagy Y művész a saját teóriáit váltja a műalkotás aprópénzére, illetve abban konkretizálja a már meglevő teóriákat. Ma is sok olyan művésszel lehet találkozni Magyarországon, aki egyik nap pontosan elmondja, hogy milyen költeményt fog írni másnap, s azt is, hogy miért éppen olyant; a program és a megírt vers közt azonban óriási szakadék tátong. Ez egyszersmind azoknak a művészeknek a problémája, akik jól tudnak beszélni – ilyenekből Magyarországon elég kevés van –, de, mint az általam nagyra becsült Erwin Panowsky is megmondta, a művészek kijelentései építész elemzés tárgyai, mint az általuk készített mű.

Nekem az alkotói tudatosság egy bizonyos fokon túl mindig gyanús, mert abban a pillanatban, amint elkészül egy mű, az ugyanúgy eltávolodik a létrehozójától, mint újszülött a szülő nőtől, s akkor már a művész is idegenként csodálkozik rá. Tehát a racionális jelenségek is tele vannak irracionális mozzanatokkal.

– Érdemes lenne végigmenni a század nagy avantgarde mozgalmain, hogy ez a bizonyos koncept vagy koncepció, amelynek a jelenlétét mostanában csak egy csoportnál érzékeltük nyilvánvalóan, milyen jellegű volt a különböző mozgalmakban. Marinettire gondolok például, aki nem hitt abban, hogy a tömegek valaha is megválthatók nyomorukból, ezért a művészetnek eleve a vigasztalás szerepét szánta. Vagy az orosz futuristák párhuzamos politikai elkötelezettségére, a szürrealisták gondolkodást felszabadítani kívánó ars poeticájára, az újabb avantgarde egy részének minden társadalmi elkötelezettségét elutasító alapkoncepciójára stb. Érzékelhető-e itt valamilyen ciklikusság, törvényszerűség ezeknek a „koncepteknek” az egymásutániségében?

– Itt már a művészet alapfunkcióiról van szó: vigasztaló, didaktikus stb. Ez, úgy gondolom, még lényegesebb probléma, mint a művészet fogalma. Én egy konkrét feladat, egy tankönyv írása kapcsán próbáltam meg felállítani a lehetséges funkciótipusokat: nyolcat vagy tízet, bár ebből három vagy négy összecsendül; például az általam szórazotatónak nevezett funkció lehet, hogy azonos az örömszerző funkcióval, de a vigasztaló is azonos lehet vele, narkotikus természeténél fogva. Úgy gondolom, a probléma alapvetően filozófiai jellegű: van olyan művészet, amely csak önmagáért van, és van egy olyan, amely – etikailag tiszta szándékkal – az emberért van. Az ellentmondás mindig e között a két törekvés között feszül.

– Nem képzelhető el, hogy ez az ellentmondás megfelel a tudomány és a művészet ellentmondásának? Nem ugyanaz az ellentmondás vetül itt át egy másik területre? A tudomány célja általában a megismerés, önmagában. Ez így nem feltétlenül áll a művészetre: utóbbiban a megismerés többnyire alkalmazva, tehát más funkcióval együtt jelent célkitűzést.

– Ez kétségtelenül igaz, de ezzel nem oldottuk meg a problémát. Még mindig megválaszolatlan marad a kérdés: lehet-e közöttük értékkülönbséget tenni? Szét lehet-e ezeket választani? Ha egy festőnek az a célja, hogy kipróbálja az általa elérhető összes festékmínőséget, és sorba rakja egy gyár összes termékeit, végig a spektrum összes színein, akkor ez tisztán analitikus jellegű, kizárólag a művészet egyik eszközére irányuló experimentális produktum, aminek az égvilágon semmi köze sincs sem a társadalomhoz, sem az ember nembeliségéhez. Ez a tudomány a művészetben belül, tisztán művészeti céllal. (Vesd össze hasonló kísérletekkel Goethe színtanától Keszérű Ilona színteréig.)

Ha azonban ez olyan társadalmi kontextusba kerül, ahol mindenki hörög a művészek bakugrásai miatt, akkor kiderül, hogy van ennek egy etikai vonzata is, tudniillik itt a művész bármi áron a saját rögeszméjét akarja kipróbálni, tehát egyéni szabadságát akarja megvalósítani. Ez pedig töményen etikai probléma. Másfelől viszont a finnyás entellektüel visszautasítja az olyan műveket, amelyek – banálisan szólva – nemzeti válsághelyzetben, közvetlenül szólnak a néphez, mondván, hogy ez agitáció, és nem művészet. Ugyanakkor ez adott esetben sokkal nagyobb érték lehet, mint bármilyen más alternatíva. Örökké választanunk kell tehát a művészet és az emberi lényeg szeretete közt: itt valóban el lehet mondani, hogy a XX. században az ellentmondás éléződik.

– Régebben nem voltak hasonló ellentmondások?

– Ezen a ponton, bármilyen meglepő is, az érdekelne, hogy nálad hogyan jelentkeznek ezek a problémák, tekintettel arra, hogy egyrészt alkotóművész vagy, másrészt a teória sem idegen tőled.

– Úgy érzem, olykor elég nehéz egyszerre mindkét kíváncsiságnak megfelelni. Ha azonban saját hazai nemzedékem kiemelkedő irodalmi alkotásaira gondolok, akkor elmondható, hogy azok sikerrel egyeztettek ezt a két igényt. Általában pozitív fogadtatásban is részesültek a kritika és az olvasókó-

zönség részéről. Ezekben a művekben az etikai-közéleti elkötelezettség nyelvkritikával párosult, vagy jellegzetes, barokkos érzékenységet eredményezett a kifejezésben. Más esetekben a klasszikus realizmus sikeres feltámasztási kísérleteivel találkozhattunk, sajátos, újpuritán vagy pszichologizáló formában.

– A politikai és a lírai érzékenység, pszichologizálás az érem egyik oldalához tartoznak, amennyiben emberi-társadalmi értékek – a másik oldal, azt hiszem, a leleménnyel, fölfedezéssel és kísérlettel összefüggő formai érték. Esterházy *Termelési regényében* például, azon túl, hogy az emberi viszonylatok, a hagyományhoz való kapcsolódás lehetősége és lírai mozzanatok egyaránt megjelennek, mégpedig keserű humorral ábrázolva, rengeteg formai leleményt is találunk.

A kérdés most az, hogy teoretizált vagy ars poetica-jellegűen fölvetett formai lelemények-e ezek, olyan értelemben, hogy a teória eleve beléjük van csempészve, akár Robbe-Grillet-nél. Szerintem Esterházynál nincs szó ilyesfajta teóriáról. Ilyenformán a modell már hármassággá válik, melyet emberi értékek, formai lelemények és egy elméleti-racionális elem alkot. Ezek után a kérdés már úgy vetődik fel, hogy létezik-e olyan műforma, amely képes elbírní mindezeket a kívánalmakat? Úgy gondolom, hogy van ilyen, mégpedig az esszé. Ha versek, novellák, regények helyett egyfelől, tudományos dolgozatok helyett másfelől, esszét írna valaki, ugyanazokról a témákról, talán ebben a műfajban érezné leginkább otthon magát.

– Feltehetően nem véletlen, hogy azok a fiatal magyar írók, akikről beszéltünk, többnyire az esszét választják műfajuknak.

– Ez kétségtelen, de még nincs kitalálva az optimális műforma. Gondoljunk csak arra, hogy Mészölynek remek tanulmányai vannak, de mégiscsak elhatároltabbak, partikulárisabbak, szárazabbak zseniális kisregényeinél, vagy annál a modellenél, amelyre gondolok. Belletrisztikai írásaiban viszont túlsúlyban van a szépirodalom a teoretizáló oldal rovására. Ez a fajta esszé azonban már létezik a magyar irodalomban – számomra legrokonszenvesebb módon Hamvas Bélánál. Ez egyszerre költészet és tudomány.

Nekem is az a vágyam, hogy egyszer ilyent írjak: mindig bosszant, hogy az általam művelt művészettörténet vagy művészetkritika örökké úgy próbál tenni, mintha objektív és történeti lenne, tehát szinte nem szabad ebbe szubjektív elemeket belekeverni. Ugyanakkor az ilyesfajta tudományok művelőjének úgyszólván tilos műalkotással előállni, legalábbis Magyarországon, pedig ez az igénye is meg lehet. Ezeket az igényeket tehát csakis olyan, már legalizált műfajban lehet érvényesíteni, mint az esszé, ahol az ember végső soron egy költői műben mond el tudományosan is igazolható – vagy nem is igazolható, mert annál is nagyobb – igazságokat.

JEGYZET

Az idősebbeket olykor éppen a velük kortársi ifjúság ébreszti azokra a szabadságokra, lehetőségekre, amelyeket ők – ha nem is mindig félszből vagy vakságból, de – annak idején elszalasztottak.

*

Páskándi Géza

Napló, dátum nélkül (Egy észjárás emlékiratai)

A „felszarvazott” férjet szánjuk, ha beismeri megcsalását, s ha látjuk szenvedéseit. Megvetjük, ha titkolja, sőt, úgy tünteti fel, mintha neje fülig szerelmes volna belé. Kinevetjük, ha a nyilvánvalót nem veszi észre, és még ő kacag egy másikon, akit csal a felesége. E három állapot – szájalom, megvetés, derű – mind a mi képességünk: élünk velük, és élnek irányunkban mások is velük. Közülük a legfontosabb, legalapvetőbb a szájalom érzése. A „szájalmat nem ismerő” elveszti emberségét. De, mint a fenti példában láttuk, a szájalmat a megszánt ember *nem ingyen* kapja. Egy beismerésért és szenvedéseieért cserébe nyeri el. Az etika cseregépezete itt sem áll meg. A szájalom mélyén ez van: mi is lehetnénk hasonló helyzetben, vagy már voltunk is. Tulajdonképpen leendő vagy régvolt önmagunkat szánjuk az éppen szánandóban. Szánunk, hogy minket is szánjanak szánandóságainkban! Etikánk, indulataink haszonelvűek.

*

Állítólag a tökéletes hóhér az, akiből a szájalom érzése kipusztult. Vagy nem is volt neki. Ezt azonban csak akkor lehetne lemérni, ha szenvedő gyermekét sem szánná. Ugyanis azt roppant nehéz elképzelni, hogy valakiben a szájalom mint érzékenységi alap, „pont” annyira „szakosodott”, hogy száz és száz kivégzett egyikénél sem villan fel, viszont gyermeke esetében igen. Feltehető tehát, hogy amikor a hóhér egyszer, egyetlenegyszer egy arcot rokonszenvesnek lát, megfordul fejében: „ezért kár” – már elárulta, hogy nem egészen *etikai tompa*. Sőt, meglehet akkor is, ha egy arcra visszarévedve *mindössze* emlékezik.

*

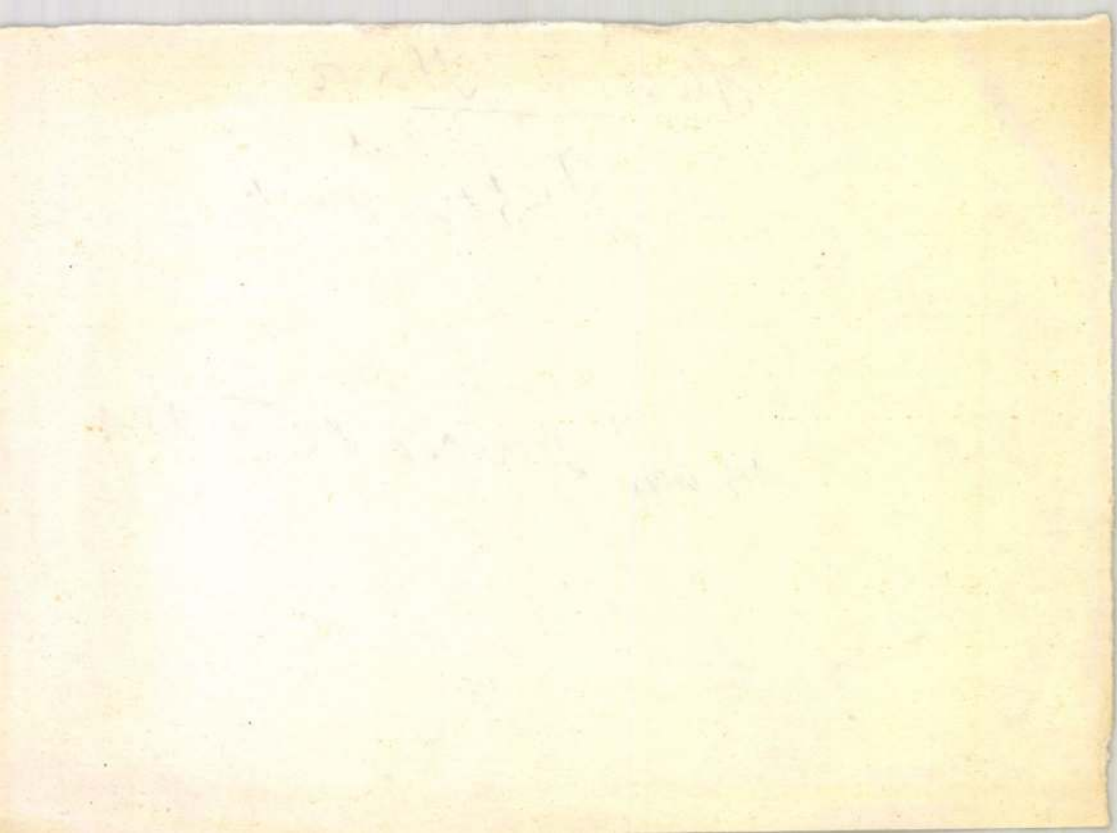
Olyan filozófiát kitalálni, ami a manökeneket lenyűgözi! Ez volna a bravúr. Immár nem az okosság bámulná a szépséget, hanem a szépség az okosságot. Nem az Ész a Kellemes Formát, hanem a Kellemes Forma az Észet.

*

Theserū Thana

grafikus
1: Stendrei/

Magy. Kereset 83. VI. 28k.

Vieserü Houu

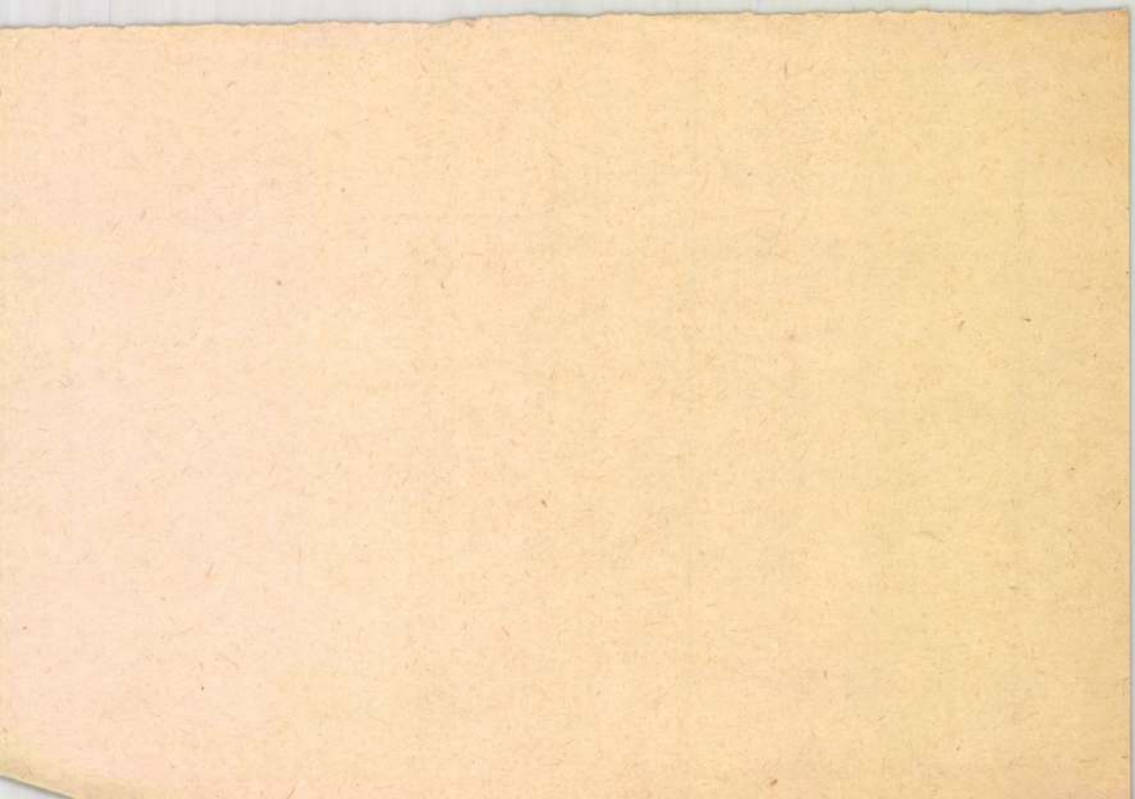
fikomáue

Teundut - tãr.

A hetunen évi? máso di? felc'hol a
teunduti tãr a máhe kourouálie.

Máénet
90/1

Láur Sándor
u'ne

KESERŰ ILONA

1933 -

Festő, grafikus, Kossuth- és Munkácsy-díjas, Erdemes Művész. 1952 és 1958 között végezte a budapesti Képzőművészeti Főiskolát Bencze László és Szőnyi István osztályában. 1962-ben egy évet Olaszországban töltött. Aktív részese volt a hatvanas, hetvenes évek magyar avantgárd mozgalomnak. 1980-ban részt vett a Velencei Biennálén. Festményeken, grafikákon kívül készített monumentális műveket, fonott képeket, plasztikákat, színházi díszleteket. Egyetemi tanár, a Pécsi Képzőművészeti Mesteriskola egyik alapító professzora.

HULLÁM

papír, rézkarc, 570x420 mm.

j.b.l.: próba

j.l.: Keserű Ilona

Ltsz.: K. 85.415.1.

LEBEGŐ, 1980

papír, szitanyomat, 516x640 mm.

j.k.l.: 29/30

j.l.: Keserű Ilona 1980

Ltsz.: K. 85.416.1.

HULLÁM

papír, rézkarc, 370x415 mm.

j.b.l.: Próba

j.l.: Keserű Ilona

Ltsz.: K. 85.423.1.

“1972-ben hullámfelületre hatszög-letű foltokból komponált képet festettem. A fénytörés tiszta színei sokféle árnyalatban közelítették meg egymást ezen a képen. Semleges, közvetítő színárnyalatok után kutattam... Kevergettem a világos okkersárgát, zöldet, rózsaszínt egymással. Finom átvezető színek jöttek létre, amik leginkább saját bőrömre hasonlítottak... Munkám során úgy tapasztalom, igazságnak tekinthető a feltételezés: a szivárvány összes és bármely színárnyalata harmonizál a Földön élő emberek összes bőrszínárnyalatával.

Erre az élő és ható törvényre épülnek legutóbbi és soronkövetkező festményeim” -

Keserű Ilona

IRODALOM

Keserű Ilona kiállítása. Pécs - 1972.

Katalógus.

Keserű Ilona kiállítása. Székesfehérvár - 1978. Katalógus.

Szabadi Judit: Keserű Ilona művészi pályaképe. Ars Hungarica. 1978.

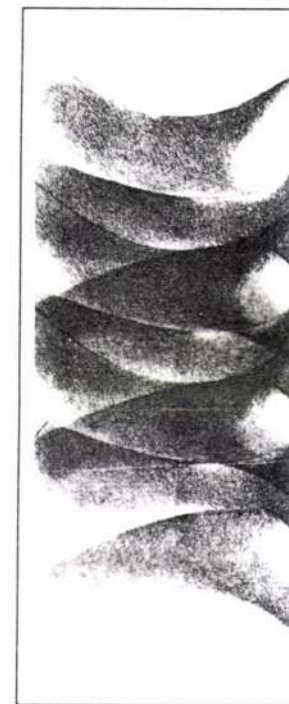
VI. évf., 1. sz., 65-79.o.

Keserű Ilona kiállítása. Nagyatád - 1980.

Leporelló a művésznő gondolataival.

Tándori Dezső: Keserű. Képzőművészeti Kiadó, Budapest, 1982.

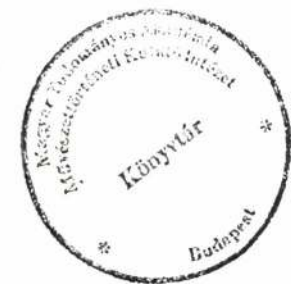
Keserű Ilona kiállítása. Szombathely - 1993. Katalógus Mezei Árpád bevezetőjével.

ALMÁSI TIBOR

A PATKÓ IMRE
GYŰJTEMÉNY

XÁNTUS JÁNOS MÚZEUM
GYŐR, 2000

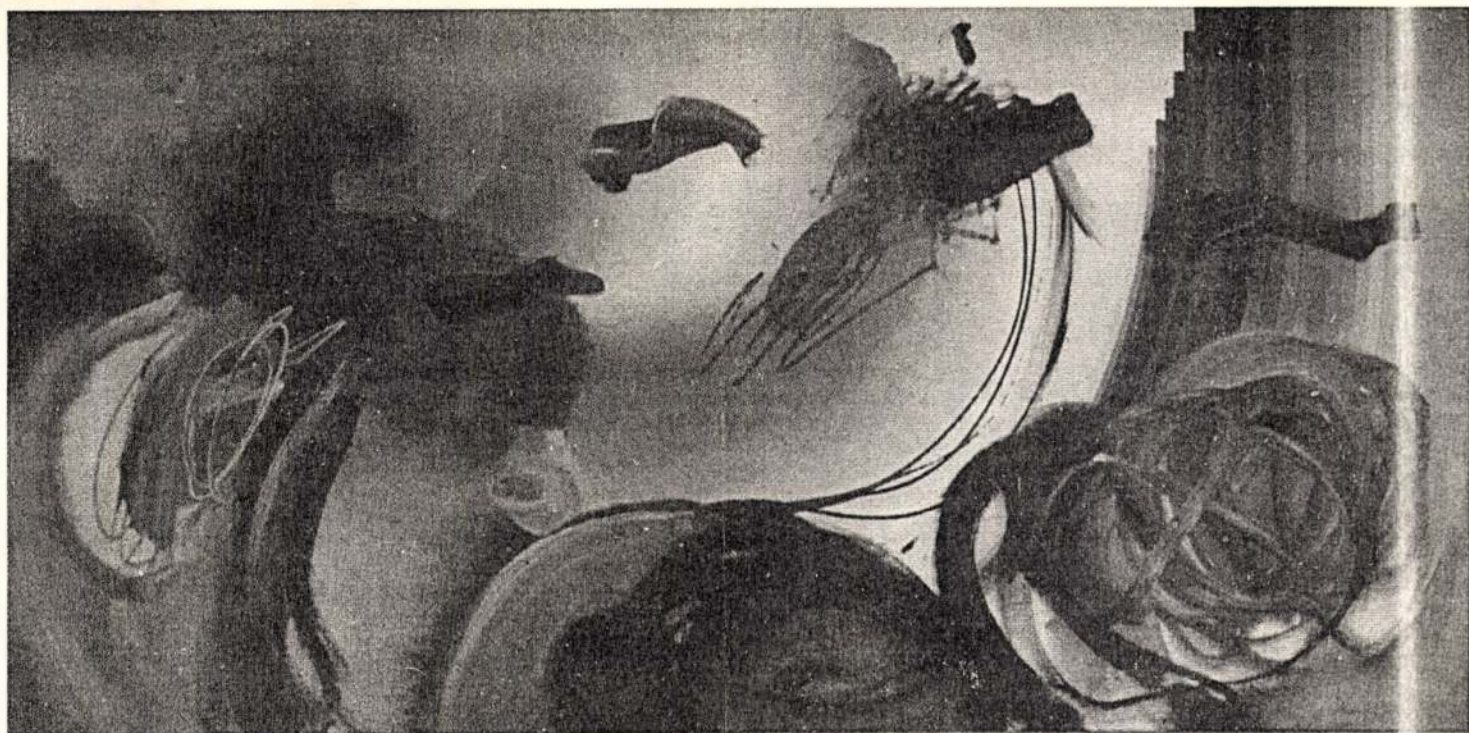
26 757

ILONA KESERŰ — życiorys artystyczny

- 1933** — 29 listopada urodziła się w Pécsu. Z okresu dzieciństwa pochodzą rysunki ołówkiem i malowane figurki z gliny.
- Od **1946** — jest uczennicą malarza abstrakcjonisty Ferencza Martyna.
- Od **1950** — uczy się w Budapeszcie, w latach 1952—58 studia w Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych.
- 1958** — Pracą dyplomową pod kierunkiem Istvána Szönyi na wydziale fresku, malowidło ściennie al secco 250 × 900 cm.
- 1959** — Pierwsza podróż zagraniczna — do Polski; malarskie impresje z podróży, pierwsze kompozycje abstrakcyjne.
- 1962—63** — Rok w Rzymie. Kurs dla wolnych słuchaczy w Accademia di Belle Arti, włoskie stypendium państwowe. Z tego okresu pochodzi wiele rysunków piórkiem i małych obrazków.
- 1964** — Budapeszt, obrazy monochromatyczne, rysunki pędzlem.
- 1965** — Malarstwo gestu, utrzymane w tonacji czerwono-pomarańczowej. Większe obrazy.
- 1967** — Cykl obrazów powstałych pod wpływem kamiennych nagrobków w Balatonudvar.
- Od **1967** — projekty scenografii teatralnej i kostiumów.

- 1969** — Wyszywane obrazy, wypukłości z płótna.
- 1972** — Plener artystyczny w Moravany (Czecho-Słowacja). Olejne reliefy, badania nad teorią koloru.
- 1973** — W Villány powstaje rzeźba zatytułowana „Formy lepione”, 1000 × 685 × 53 cm, kamień, zaprawa murarska, tłuczony marmur.
- 1974** — Spędza dwa miesiące w Vence (Francja) na plenerze artystycznym Fundacji Károlyich.
- Od **1975** — przez 5 lat tworzy w letniej pracowni w Szentendre, wykonując sitodruki.
- 1981** — Plener artystyczny w Kamieniu Pomorskim. „Głos-kolor-płaszczyna” — wspólnie z László Vidovszkym. Początek optycznych „post-obrazów”.
- Od **1983** — jest wykładowcą na Uniwersytecie im. Janusa Pannoniusa w Pécsu.
- 1985** — jesienią wykłada gościnnie w Cergy-Pontoise (pod Paryżem) w École des Beaux-Arts.
- Od **1986** — ma własną pracownię w Pécsu.
- 1988** — Bierze udział w Olimpiadzie Sztuki w Seulu.
- 1989** — tworzy fresk plafonowy al secco, 200 m², w Paks.
- Od **1991** — wykłada na uniwersytecie w Pécsu, w utworzonym tam Poddyplomowym Studium Plastycznym. Kompozycje symultaniczne.

Keszey Károly

ILONA KESERŰ

ma zaszczyt zaprosić

na

otwarcie wystawy malarstwa

ILONY KESERŮ

„WEJRZENIE W CZAS”

Muzyka na otwarcie –

Łaszlo Vidovszky

godz. 17.00

ul. Marszałkowska 80.

10 grudnia 1992 r.

(początek)

Z czysto technicznego punktu widzenia początkiem obrazu jest biała linia, tabula rasa — jak przedstawiali sobie niektórzy dawni filozofowie wyobrażnię, stan umysłu poprzedzający każdą duchową działalność.

Pojawia się forma, powierzcchnia kolorowa. Żółcią rozarzony pomarańcz, odcienie barwy skóry dopasowują do siebie kolory tęczy. Płaszczyny kolorów poruszają się, sięgają do przodu. Ciepłe płamy barw rozszerzają się, pulsują; obraz napędza się energią. I nic nie jest już płaszczyną, występuje w przestrzeni, coś w niej faluje, przepływa obok wypukłości, po powierzcchni, po wewnętrznych drogach.

(bliżej i dalej)

Analiza barw może utrwalic stosunek czwerni do pomarańcza lub wibrację niebieskiego i lilu lub też ciężar niezauważalnego ciepła odcienia brązu wśród odcieni koloru niebieskiego, ale nie może powiedzieć czym jest ten ciężar. Płaszczyna, drzewi, zjawiska towarzyszące są prawem elementarnym? Tu wszystkie odcienie barw i formy, doswiadczania przewyższają ustną wymowę: nieskończona indywidualność ciągła nieznana, ale wcale nie bez znaczenia. Niebieski, który należy do życia malarza, należy dokładnie tak samo do własnej beczasowości. Ta linia falista jest produktem niehomogenicznego czasu ludzkiego, powstaje w przestrzeni budzącej wspomnienia codziennych przedmiotów, sprzętów, gestów. Następnie traci własne źródło pochodzenia lub pozwała mu je usunąć, tę przestrzeń pełną asocjacji, ciężenie, nieskończoną podwójność nieba i ziemi. Osiągamy imperium anielskie, gdzie wszystko jest nieznanne. Ale można podejrzewać, że podstawowe rzeczy nie zaginę — pojawia się może tylko w zbyt prostej, skoncentrowanej i ciężkiej formie. Oczywiście obraz jest także przedmiotem, a nie tylko anielskim imperium abstrakcji. To wszystko istnieje **jednocześnie** — beczasowość obrazu i poemowanie wynikające z nieuchwytnego, osobistego początku, z personifikacją przestrzeni, z napięcia spowodowanego fizycznym istnieniem.

(historia)

W malarstwie gestu to co widzimy jest gestem; jest malarzką wizją chwilowego poziomu energii. Albo przestrzeni: I.K. znalazła na targu w Pécse materiał, grubo utkane płótno. I ta porowata powierzcchnia, prawie oddychająca i wypukłości przemawiająca do dłoni zmieniają się w element tworzący przestrzeń. Znaleźć coś: bliźnięcie barwy pod opuszczoną powieką, coś, co (oddzielając od światła zewnętrznego) doodzi pod skórą, że oczy i mózg są stworzone i zdolne do odczuwania koloru i świata. Na obrazie wszystko jest już elementarne, malarckie, proste i silne. Ale tabula rasa jest najpiękniejszą formą przez coś bardzo osobistego, przez swoich tego rodzaju odwagę.

Obrazy mają swoją własną historię i są otoczone przez historię. Wykorzystane farby, płótno, dom, miasto i malarz mają swoje własne historie — jest to niejako samo przez się zrozumiałe i często zbyt łatwo zapomniane. Rzeczy i obrazy pozostają dłużej, natomiast osobiste początki przychodzą i odchodzą, znikają szybko i nieodwracalnie. Te zniknięcia, myśli; „tym byłem kiedyś”, niechęć wspomnienia i pragnienie podobu — prawdopodobnie jedna z wielkich pokus, przeciw którym bronimy się zapomnieniem. A gdyby wszystko pojawiło się jednocześnie? Gdyby pamiętać teraźniejszość została zmuszona, by przyjąć do wiadomości tą niezauważalną władzę nad przeszłością? Na tych obrazach znalazły się prowokacyjnie umieszczone jeden obok drugiego odkrycia poszczególnych etapów życia, malarstwo gestu, malarstwo koloru i płótno plastyczne. Malarckim straszczaniem możemy nazwać tę grę w chowanego z czasem, ale także inaczej: wspomnienie czasu ze straszliwym napięciem rzuca na powierzcchnię przelknąć rozmatości. Zwartości poszczególnych płócien nie ustępuje — to zagęszczenie w stylu Ilony Keserű być może nie umie ustąpić. Jednak zmieniła się: z imperium aniołów w mierzone ludzkim czasem przedsięwzięcie.

Eszter Babarczy

A FALFESTMÉNY TATA VÁROS ÖNKORMÁNYZATA
MŰVELŐDÉSI ÉS OKTATÁSI BIZOTTSÁGA FELKÉRÉSE
ALAPJÁN KÉSZÜLT A KÉPZŐ- ÉS IPARMŰVÉSZETI
LEKTORÁTUS TÁMOGATÁSÁVAL.

AZ ÉPÜLET TERVEZŐI:
MÚJDRICZA FERENC ÉS MÚJDRICZA PÉTER

HELYSZÍN:
TATA, KOCSI ÚTI TEMETŐ,
(A BÁBOLNA FELÉ VEZETŐ ÚTON)
RAVATALOZÓ – TEMETŐKÁPOLNA
IDŐPONT:
1994. OKTÓBER 13. CSÜTÖRTÖK 12 ÓRA

A SZÉCHENYI IRODALMI
ÉS MŰVÉSZETI AKADEMIA
VALAMINT
TATA VÁROS ÖNKORMÁNYZATA
MEGHÍVJA ÖNT

KESERŰ ILONA

FALFESTMÉNYÉNEK ÜNNEPÉLYES ÁTADÁSÁRA,
AMELY EGYBEN A FESTŐMŰVÉSZ
AKADÉMIAI SZÉKFOGLALÓJA.
A MŰVÉSZ MUNKÁSSÁGÁT MÉLTATJA
TANDORI DEZSŐ ÍRÁSA,
ELHANGZIK VIDOVSZKY LÁSZLÓ ZENÉJE

A MŰ MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ
TÁMOGATÁSUKKAL HOZZÁJÁRULTAK:

LIBITINA KFT. — DOBOS JÁNOS VÁLLALKOZÓ

TATAI ÉPÍTŐIPARI KFT. — FUNTEK SÁNDOR

TATA—MIRELTA HŰTŐTECHNIKA
FŐVÁLLALKOZÓ KFT. — KÁLOVICS IMRE

LENDVAI GYŐZŐ KÖMŰVES MESTER

PAPP NORBERT ASZTALOSMESTER, TOKOD

DAUBRAVA ZSOLT DÍSZÍTŐMŰHELYE

OKTATÁSTECHNIKAI MŰHELY

MAGYARY ZOLTÁN VÁROSI MŰVELŐDÉSI
ÉS IFJÚSÁGI KÖZPONT

TATAI MEZŐGAZDASÁGI ÉS ÉLELMISZERIPARI
SZAKMUNKÁSKÉPZŐ ISKOLA

STRABAG HUNGÁRIA KFT. TATAI ÉPÍTÉSVEZETŐSÉG

GÖSSER PANZIÓ, TATA

ARNOLD PANZIÓ, TATA

AKAPRINT

MEGHÍVÓ

Levelek Pikszből

Privát

*nem gondolni
kollektív nem gondolni privát*
Domonkos István

Drága nővérem, kedves M!

Amikor Pikszbe jöttem, egy olyan országba, amelyben négy évtizeden át a közösségi, a kollektív volt az uralkodó eszme, úgy véltem, a mi otthoni, individualizálódott világunknál sokkal emberibb, szolidárisabb, együtt érzőbb közegbe érkezem. Azt hittem, hogy a közösség mint eszme, a rá való hivatkozás nem múlt el nyomtalanul, s noha új gazdasági-politikai rendszerre tért át az ország, a közösségi elvek és érzések tovább élnek. Ezt a hitemet az is erősítette, hogy a hivatalos nyilvánosság ma is — olykor ösztársadalmi, olykor szűkebb szinten — a közösségek érdekeinek képviselőjét deklarálja, ezt a magatartást hirdeti önmagáról.

Hogy a múltból, a gondolkodásról pontosabb képet kapjak, olyan szerzőket olvasok, akik e kollektív eszmeiség elkötelezettjei voltak. De amikor például Brechtet lapozgatom, többet megtudok magunkról, mint a kelet-közép-európai világról. Többek között ezeket írja rólunk: „az amerikaiak még mindig nomádok, és a nomádok nem értenek az evéshez... úgy cserélnek a foglalkozásaikat, mint a csizmát, csak hűsz évre építik házaikat, és még annyi ideig sem laknak bennük, így hát hazájuk nem helyhez kötött.” Igaza van még most is, pedig mindezt 1941-ben jegyezte fel a munkanaplójába.

Amióta Pikszben vagyok, egyre inkább úgy érzem, hogy a deklarált közösség szempontjából ez nem az a hely, amelyre idejöttemkor gondoltam. Lassan meg kell kérdeznem magamtól, hogy vajon hol van itt az a közösség, amelyről évtizedeken át beszéltek, és amelyre a hatalmi pozíciók birtokosai a mai napig előszeretettel hivatkoznak. Közösségek vannak, s a hatalom rendre hivatkozik is rájuk. De úgy gyanítom, a hatalom nem a tényleges közösségekre gondol, amikor róluk beszél, hanem valójában mindig önmagára, a saját érdekeire.

A deklarált elvek és a gyakorlat távol kerültek egymástól. Tényleges közösségeket csak a kisközösségek értelmében és léptékében látok, ők azonban nehézkesen szervezik meg önmagukat, nincsenek eszközeik, és gyakran nehezen találják egymáshoz. Noha vannak egy vállalatnak, egy cégnek, egy intézménynek, egy településnek érdekei, ezen a területen viszont mintha a gyakorlat legfőképpen az egyéni érdekek érvényesítését ismerné, vagy szinte csak azt tenné lehetővé, ellentétben a nálunk tapasztalható gyakorlattal, amely a közösség (a cég, a település) érdekeit az egyének fölé helyezi.

A köz szempontjából és érdekeit tekintve irracionális és megmagyarázhatatlan, hogy a köz nevében és érdekében elköltött közpénzek egy része nem a köz javára fordítódik, hanem privát érdekeket szolgál. Tőlünk nézve és a piacgazdaság elveit tekintve bizarr anomália, ha bizonyos vállalkozások nem a piaci kockázatra, hanem közpénzeknek a privátszférába történő kanalizálására épülnek, épülhetnek.

Mindez annak kapcsán válik mostanában különösen érdekessé és aktuálissá, hogy köztudott: az elnyert Európa Kulturális Fővárosa cím következtében Pikszbe tervben felüli milliárdok érkeznek. Közpénzek, hogy a közösség érdekeit szolgálják. Hogy e közpénzek köztintézményeket, közparkokat, közterületeket, közösségi koncert- és hangversenytérmet, közösségi kiállítóteret, közkönyvtárat, közösségi kortárs művészeti negyedek finanszírozzanak. A városnak mint közösségnek, a régióknak mint közösségnek a javára, hasznára, épülésére, gazdagodására.

Ezen dolgoznak művészek, értelmiségiek, szervezők csoportjai, ehhez készítene tervek, előterjesztéseket, javaslatokat, testületi viták és kiforrott szakmai álláspontok alapján, a városnak mint emberi közösségnek az érdekeit és hasznát a szemük előtt tartva. És ezenközben azt tapasztalják, hogy időről időre ezeket a kulturális főváros projektekre vonatkozó nyilvánosan kialakított, a közösséget szolgáló, önzetlenül és elvi elkötelezettségből kidolgozott tervek és javaslatokat valahol valakik gáncsolják, a köz érdekének megvalósulását privát érdekek szűkítik, korlátozzák, a nyilvánosság demokratikus gyakorlatának a helyén pedig nemegyszer háttérutasítások és alkuk működtetnek halogatásokat, döntéseket és folyamatokat.

A nyelv ezenközben elveszíti a valósággal való kapcsolatát, mert a privátban utazók mást mondanak, és mást cselekszenek. A közösségről papolnak és a saját, személyes hasznukat nézik. Így ami kollektív lehetne, aminek közösséginek kellene lennie, egyszerűen és arcátlanul priváttá válik. Az is a privát eluralkodásának esete, ha valaki a helyzeténél fogva, esetleg merő jó szándékból úgy ad ki utasításokat, hogy ő maga azt hiszi, a város javát

szolgálja. Ezt a javat ugyanis a közösség bevonásával lehetne szolgálni, a közösség ellenében vagy annak megkerülésével nem.

Mindenkinek vannak jól felfogott saját érdekei. Ezeknek a képviselője és érvényesítése természetes és normális emberi dolog. Ezeket a privát érdekeket is integrálni lehet a közösségi folyamatokba. De ha valaki a magánérdekét szem előtt tartva cselekszik, akkor ez legyen kimondva. Ha valaki valamit azért javasol, mert neki ebből haszna van, akkor ez derüljön ki még a döntési folyamatban. Módot adva a közösségnek, hogy ennek ismeretében fogadja vagy vesse el a javaslatot.

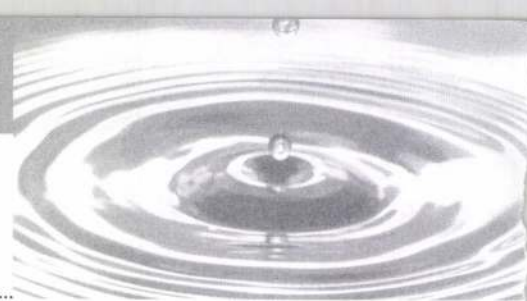
Ha egy terület egy projekt keretében azért kerül kiválasztásra, mert az valakinek privát hasznát hoz, akkor ezt nyilvánossá kell tenni. Ha ez a terület egy feltöltött mocsár, akkor ez is legyen kimondva. Mert ha az elvileg a közösséget képviselő képviselők — bármely poszton — nem vesznek tudomást a mocsárról, vagy tudnak róla, de elhallgatják azt, akkor nemcsak ők süllyedhetnek el a privát érdekháló mocsarában, hanem — ami ennél sokkal veszélyesebb — az a felépítendő intézmény is elsüllyedhet a szó szoros értelmében, amely esetleg egy valóságos mocsárra lesz alapozva. S akkor lehet (vagy kell?) majd egy újabb könnyűszerkezetű sátrat építeni. Amelyben elhelyezhető lesz majd a mi tengerentúli világunkat „utolérő” új életvitelű sok-sok nomád.

Szeretettel ölel fivéred. W.

Fordította:

pmp

Köszönöm

„...mi lett velük?”

Ötvenhatban a Magyar Képzőművészeti Főiskolán

Keserü Ilona, Bencsik István és Kisfaludy András beszélgetése

Kisfaludy András: Az *Elárultak bennünket* című filmet — noha október 8–9-én készült el — 10-én már bemutattuk Debrecenben, aztán Esztergomban, 21-én pedig a Képzőművészeti Egyetemen vetítettük. Az utóbbi eseményen részt vettek a szereplők is. 24-én Dorogon jártunk, minden alkalommal nagy volt az érdeklődés.

A film alkotói között van Fakan Balázs dramaturg, akivel már 20–25 éve együtt dolgozom, ő biztatott, hogy dolgozzuk fel ezt a témát. Balázst az 1956-os forradalom eseményei a Színház- és Filmművészeti Főiskola Kollégiumában érték. Akkoriban a Színművészetinek és a Képzőművészeti Főiskolának közös kollégiuma volt, így Balázs végigélte mindazt, amiről az *Elárultak bennünket* című film szól. Egyébként én magam is a Képzőművészeti Főiskolára jártam, igaz, nem 1956-ban, de ettől függetlenül remélem, hogy a filmből is kiderül az, rendkívül fontos számomra az '56-os forradalom, úgy tekintek rá, mintha közöm volna ahhoz, amit ti, Keserü Ilona és Bencsik István, átéltek.

A rendszerváltozás után elindult egy folyamat az igazság kiderítésére, a történetek feldolgozására. Például megjelent egy könyv Csizmadia Zoltánék összeállításában, amely a Képzőművészeti Főiskolához kötődő eseményeket mutatja be a korabeli dokumentumok előtárásával*. Ebből a kötetből sokat megtudhatunk arról, hogy miként ment végbe a Főiskolát védő forradalmárok ellen a november 6-án éjszaka indított orosz támadás. Mindazonáltal a film végét — amikor megjelennek a tankok és megindul a leszámolás a Főiskolán lévőkkel — legalább hatszor újra kellett vágnunk, hiszen csak a különböző elbeszélések összevetéséből derült ki a mi számunkra is az, amiről egyébként még az említett könyv sem beszélt, miszerint a Főiskola védői valójában kettős harapófogóba kerültek, amikor a szomszédos házzal közös pincerendszeren keresztül próbálták kijutni a körülfalt épületből. Feltehetőleg Rozsnyai Zoltán, a Főiskola párttitkára volt az, aki az egyik irányból beengedte az oroszokat a Főiskola épületébe, miközben, a másik irányból, a szomszédos házban lakó

Azt kevesen gondolnák, hogy a szépművészek — a festő, grafikus, szobrász növendékek — ha kell, szabadságuk, főiskolájuk, nem utolsósorban életük megmentése érdekében fegyvert is fognak. Így volt ez 1956-ban a budapesti Képzőművészeti Főiskolán, ahol a hallgatókból verbuválódott Nemzetőrség felkészült az épület védelmére. Kisfaludy András filmrendező 2006-os, *Elárultak bennünket* című dokumentumfilmje, amely 2006. október 25-én került bemutatásra a Pécsi Kulturális Központ IDŐMOZAIK DOKUMENTUMfilmklub sorozatában, nem csak méltó emléket állít annak a nyolc forradalmárnak, akiket a Főiskola ellen 1956. november 6-án hajnalban indított szovjet támadás során gyilkoltak meg, hanem mindeztől ismeretlen, új tényekkel járul hozzá a történetek feltárásához. Keserü Ilona és Bencsik István maguk is érintettként szólnak meg a filmben, hiszen ebben az időszakban mindketten a Főiskola hallgatói voltak, Bencsik István pedig a főiskola és a Képzőművész Szövetség Forradalmi Bizottságának tagjaként is fontos szerepet játszott az ellenállás megszervezésében.

A filmvetítést követő találkozón a rendező mellett jelen voltak ők is, a beszélgetést Gerner András újságíró vezette. Az alábbi szerkesztett változatot Fenyvesi Kristóf készítette.

Kisfaludy András
filmrendező

orosztanárnő, bizonyos Kürtiné már szintén elindult egy másik orosz egységgel azonosítani, hogy a ház pincéjében tartózkodók közül ki az, aki a ház lakói közé tartozik, és ki az, aki idegen, tehát forradalmár... És erre csak a forgatás során jöttünk rá!

Keserü Ilona: ...hát, ezt még én sem tudtam. Mindehhez hozzá tartozik, hogy a történetekről 1989-ig még csak szó sem eshetett. Amikor a Főiskola 1957 februárjában újra működni kezdett, még ott voltak azok a gödrök az udvaron, ahonnan exhumálták a kivégzetteket. Amit az ember véletlenül megtudott arról, hogy mi történt, azt tudta, de nem lehetett beszélni, kérdezni róla. Rettenetes volt. Több mint harminc év elteltével került csak sor az első főiskolai megemlékezésre. Ekkor kiállították azokat a fényképeket is, amelyeket Muray Róbert csinált a szétlőtt barátainkról. Megrendítő szembesülés volt ez a történetekkel, hiszen a forradalmat mindenki átélte, aki akkor Budapesten tartózkodott, közben pedig évtizedek teltek el, amelyek alatt az életünk fele lezajlott. Aztán ennyi idővel később meglátuk ezeket a képsorokat, kinagyított felvételeket... Azóta minden évben tartanak megemlékezést. Az idén először szerepelt már annak a négy kiskatonának a neve is, akiket az ország különböző pontjairól hívtak be, és Budapesten kiképzésen vettek részt még október 23. előtt. Amikor Pesten kitört a forradalom, hazautazni már nem tudtak, bekérőzték a Főiskolára, és végül ott haltak meg ők is.

K. A.: A Nyugatiból szerettek volna hazamenni, de nem indult vonat...

K. I.: Irtózatos, hogy eltelt azóta ötven év, és a katonák családjai mindössze annyit tudtak, hogy ezek a gyerekek meghaltak Budapesten a forradalomban, nem jöttek haza többet... Az utóbbi években már lehetett volna nyomozni az ügyben, ez valamiért mégsem történt meg. A Főiskolának kellett volna hivatalból beszerezni ezeket a dokumentumokat, vagy utánajárni az események hátterének. Csak nemrég derült ki például az is, hogy az egyik katona fia egyéves volt akkor, amikor az apja meghalt. Tavaly elhunyt a gyereke is, és a feleségének is úgy kellett meghalnia, hogy sosem tudta meg, mi történt a férjével. És ezekre a tragédiákra nem lehet mit mondani. A barátainkat meggyászoltuk valamilyen módon, legalább lehetett rájuk gondolni. De valójában hány olyan áldozat volt, akiket még csak el sem sirathattak? Idén végre az említett katonák neve is felkerült a Főiskola falára, eddig csak ismeretlenként szerepeltek.

K. A.: Amellett, hogy voltak olyan évtizedek, amikor minderről nem lehetett beszélni, a rendszerváltozás után pedig, amikor már lehetett volna, talán még nem is állt érdekében senkinek sem az, hogy a nyomába eredjen ezeknek a történeteknek. Nem is tudhatták, hogy hol kezdjék el keresni például a katonák hozzátartozóit, hiszen még csak a nevük sem volt ismert. A Képzőművészeti Főiskolával kapcsolatos 56-os események feltárása mind a mai napig nem zárult le, és talán még ma sem lehet tudni, hogy pontosan kik és valójában hányan is voltak az áldozatok... Továbbá arról sem szól a fáma és egyébként a film sem, hogy mind a katonák, mind a főiskolások meggyilkoltak hozzátartozói közül többen is a mérhetetlen tragédiába, a feldolgozhatatlan fájdalomba haltak bele.

* A Magyar Képzőművészeti Főiskola részvétele az 1956-os forradalom és szabadságharcban. Összeállította és a dokumentumokat összegyűjtötte: Csizmadia Zoltán, Csizmadia Zoltánné. Szerkesztette: Csizmadia Zoltán, Szőnyi István. Magyar Képzőművészeti Egyetem. Budapest, 2002.

Legalább három-négy olyan esetről tudunk, hogy az édesanyját annyira megviselte az ami a fiával történt, hogy nem bírta tovább, meghalt a tragédiát követő egy éven belül.

K. I.: A Főiskola portása pedig öngyilkos lett, senki nem tudja miért...

K. A.: Gyanúsak az eset körülményei, és egyáltalán nem biztos, hogy öngyilkosság történt. A portás a Főiskola épületében lakott, és a közös illemhely mellett volt a szolgálati lakása. Úgy találták meg, hogy a WC-ben feküdt egy bundában, és a pisztoly oda volt szorítva a halántékához. Egy öngyilkosnak a halál beállta után elernyed a keze, tehát elképzelhető, hogy csak öngyilkosságnak akarták beállítani a halálát. Feltételezhető, hogy tudomása lehetett valami olyasmiről, ami miatt el kellett tenni láb alól. Ez azért is olyannyira fontos, mivel valószínű, hogy a Főiskolán történeteknek nem nyolc, hanem legalább tizenkét-tizennégy áldozata volt. Az 1956-os Intézet igazgatója elmondta, hogy hiába van a birtokukban rengeteg visszaemlékezés magnófelvételek, és egyéb dokumentumok formájában, még most sem dolgozták fel a kellő pontossággal az akkori eseményeket. Ez a film is csak egy adalék lehet ahhoz, hogy tisztábban lássunk.

K. I.: A Főiskola védői közül többen emigráltak, elmenekültek. Én magam nem voltam ott az épületben amikor a támadás történt, de számomra is rettenetesek voltak az 1956-ot követő évek. Csodálkozom, hogy például Csizmadia Zoltán itthon maradt...

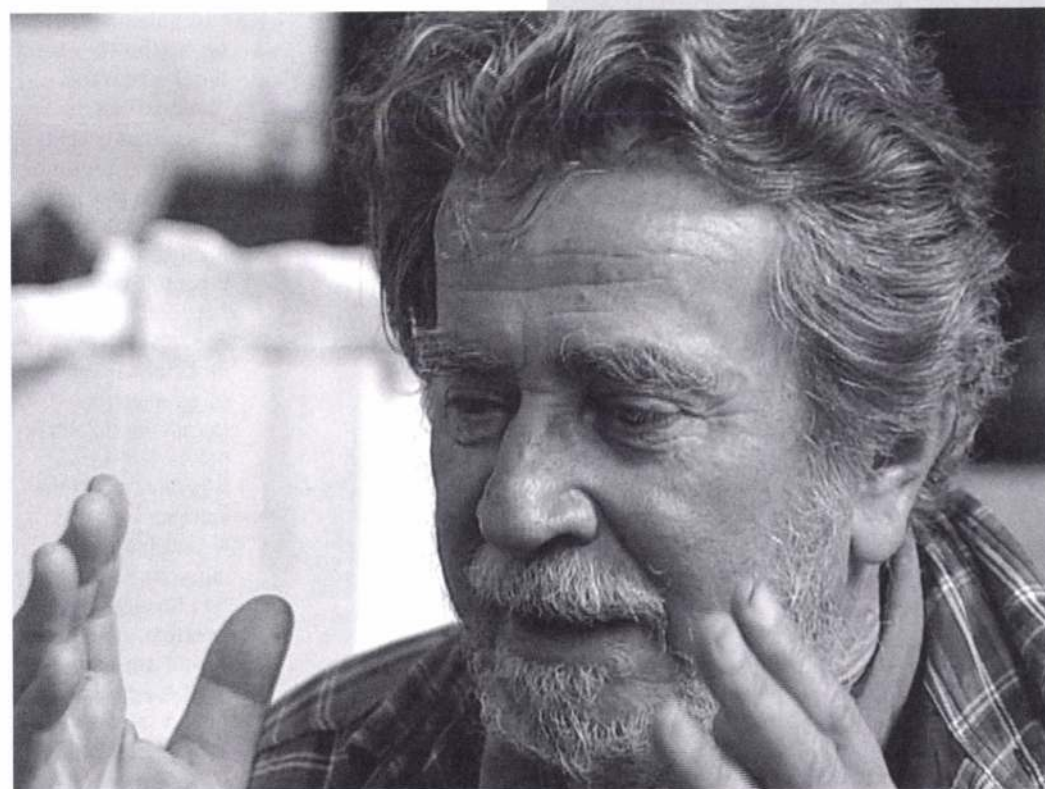
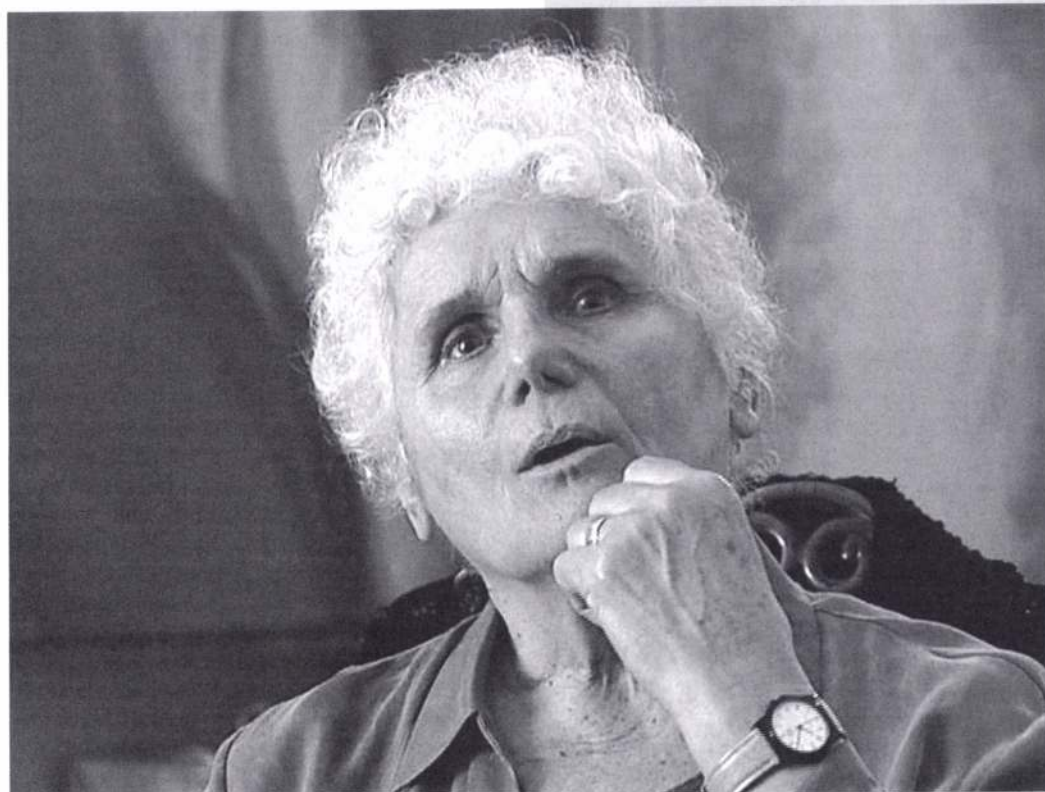
K. A.: Érdekes, hogy a film főiskolai bemutatója után Csizmadia kétségbe vonta azt, amit Bencsik István a filmben is elmesél, miszerint Antal Ilonkát, a Főiskola ávós pártösszekötőjét voltak, akik agyon akarták löni a forradalmárok közül.

Bencsik István: Hogy valóban agyon akarták-e löni vagy csak egyfajta „játék” volt ez, afféle vagánykodás, ezt nem tudom. Amit tudok, hogy valaki felrohant az emeletre, ahol a forradalmi bizottság ülésezett, és közölte, hogy mire készülnek lent az udvaron. Mire Barcsay Jenő, Tóth Sándor és én leértünk, Antal Ilonka már ott állt a falnál, vele szemben pedig Berendi cowboy-kalapban mint valamiféle romantikus forradalmár, dobtáras géppisztollyal a kezében, és még egy fiú. Azt mondták, hogy kivégzik Ilonkát, mert ávós volt. Ezt azon nyomban egyhangúlag és határozottan megtiltottuk. A forradalmi kormány egyébként is kiadott egy kommunikét, hogy a volt ávósok jelentkezzenek a Markó utcában, és törvényes bíróság fogja megvizsgálni, hogy bűnösök-e vagy sem. Antal Ilonkának is azt javasoltuk, hogy adja föl magát. Ő természetesen nem értette, hogy miért kellene „feladnia magát”, mindenesetre két fegyveres diákot megbíztunk azzal, hogy kísérik el őt oda, ahova menni szeretne, hiszen nem akartuk, hogy bántódása essék.

K. A.: Számomra nagyon rokonszenves volt a főiskolai forradalmi bizottság működése és tagjainak a viselkedése. Ezt, és az ilyen megnyilvánulásokat nagyon komoly emberi gesztusnak tartom. Ék Sándor festő, a Főiskola tanára bár moszkovita kommunista volt, mégis fegyveres őrt állítottak mellé, mégpedig azért, nehogy bántsák. A Főiskolán nem történt lincselés, mint oly sok esetben Budapesten és az ország többi részén. Ugyanez mondható el Antal Ilonka esetével kapcsolatban is. Ávós volt, de megkapta a lehetőséget az életre, nem a Nemzetőrség és a fegyveres diákok döntöttek a sorsa felett.

K. I.: Az emberek a szabadságot és az igazságot akarták, nem bosszút állni. István nyilván több ilyen történetet is el tudna mesélni...

B. I.: 1956-ban rengeteg gyűlés volt, amelyeken néha megjelent egy-egy közismert figura, például Déry Tibor, Karinthy Ferenc vagy Makrisz Agamemnon. Róluk úgy gondoltuk,

*Keserü Ilona és Bencsik István.
A képek Kisfaludy András Elárultak
bennünket (2006) című filmjéből való.*

hogy ők a szabadon gondolkodók. Utólag kiderült, legalábbis azt mondják, hogy Agamemnon KGB-ügynök volt, ezt nem tudjuk. Akárhogy is, a Főiskola felfegyverzett autója az Andrássy úton felvette őt, amikor sietett haza a Százados úti művésztelepre, mert a feleségét — akárcsak a többi régi kommunistát — megfenyegették. Elvittük Makriszt, és amikor odaértünk kiderült, hogy Mikus Sándor (a Sztálin-szobor alkotója) öngyilkos akar lenni. Mikust, aki a mesterünk volt, tiszteltük, nagyon felnéztünk rá. Úgy döntöttünk, hogy akár fegyverrel is, de meg kell védenünk, hiszen

akkor többen is akasztani akartak, a kommunisták halálát kívánták. Egyébként a történelmi hitelesség megőrzése végett, ezen a ponton meg kell, hogy jegyezzem: nem értek egyet azzal, amit például Schmidt Mária állít, azaz, hogy 1956-ban nem a szocializmust akarták megreformálni. Nagyon sok ember igenis azt szerette volna, például én is. Az 1970-es évek elejéig hittem abban, hogy a rendszert jobba lehet tenni. A forradalmi bizottság megalakulásakor, amikor '56-ban a Kertész utcai gyűlésen a diákság képviselőjében felszólaltam, kijelentettem: téved az is, aki azt hiszi, hogy kommunistákat akasztunk, és az is, aki arra számít, hogy Horthy Miklós fog majd fehér lovon belovagolni Budapestre... Demokratikus

Csiszto Mihály: Csűrös Zoltán 1956 című alkotása

Komondy Sándor: Önarckép

és szép szocializmust szerettünk volna, az ott lévő diáktársaim pedig nem kifogásolták a szavaimat, egyetértettek velem.

K. A.: A forradalom megtorlása tragikus volt. Több évtizeden keresztül senki nem tudta, hogy 22 000 embert ítélték el, és hogy 270 embert végeztek ki, és 200 000 ember hagyta el az országot. Ezen adatok birtokában nehezen beszélhetünk arról, hogy van egy megreformálható és szép, emberarcú szocializmus. A film-

ben Bencsik István jól összefoglalta, hogy Kádár János hogyan árulta el 1956-ot.

B. I.: Nem kérdés, hogy akkoriban nem volt igazam, az egészet csak a történelmi hűség kedvéért meséltem el. Megreformálhatatlan, rossz rendszer volt. Mindenesetre Antal Ilonka esete is jól bizonyítja, hogy az erőszak bármilyen formája ellen zsigerből tiltakoztunk.

Kérdés a közönség sorából: Mi lett a soruk a megmentett kommunistáknak? Hálások voltak?

B. I.: Amikor 1957 februárban megindult az oktatás, minden diplomázó kapott egy műtermet, így én is. Egy alkalommal, amikor Mikus Sándor megérkezett a konzultációra, félrehívták, hogy az udvaron szeretne velem beszélni, gondolom félt a lehallgatástól. Azt mondta, hogy: „Nem bírom tovább, belépek az új pártba. Ne köpjön szembe!” Fél évvel később viszont,

amikor valamilyen apropóból véleményt kellett mondanom rólam, akkor úgy fogalmazott, hogy velem vigyázni kell, mert meglehetősen nehezen kiszámítható ember vagyok. Ezt egyébként a szemembe is megmondta aztán, ami a javára írandó... Makrisz

Agamemnonnal kapcsolatban viszont egy szebb történetet tudok elmesélni. Annál sokkal kevesebért, amit én tettem, börtönbe zártak embereket. Két forradalmi bizottságnak voltam tagja, a Magyar Képzőművészek Szövetsége forradalmi bizottságnak és az egyetemi forradalmi bizottságnak is, ezen kívül fegyveres nemzetőr voltam. A forradalom után háromszor is elvittek. Sokáig nem értettem, hogy miért úszhattam meg a felelősségre vonást. Hiszen minden alkalommal elengedtek. Először például november 7-e

éjszakáján jöttem értem, még felöltözni sem hagytak, pizsamában kellett hogy velük menjek. És másnap reggel mégis hazahoztak, mondván, hogy a feleségem nagyon sírt amikor elvittek... Jól később, amikor hallottam róla, hogy Makrisz Agamemnon KGB-ügynök volt, azonnal összeállt a kép. Annak idején valószínűleg ő húzta ki a bajból, talán hálából azért, hogy a forradalom alatt segítettem rajta.

K. I.: El kell mondani azt is, hogy a tanáraink közül Barcsay Jenő, Bencze László és Koffán Károly igenis aggódtak értünk. Bent voltak a Főiskolán azokban a napokban, féltet-

ték a diákokat. Koffánnak lelkiismeret-furdalása volt, mert korábban azt mondta, hogy nem akar életben maradni, ha az oroszok még egyszer bejönnek Magyarországra. Felelősnek érezte magát mindannyiunkért. Bencze László pedig, aki a mesterem volt a Főiskola első három évében, hihetetlen katarzison ment keresztül. Ő az ötvenes évek elején még hitt benne, hogy a szocializmus egy új és jobb világ lehetőségével azonos, ezért számára maga az univerzum omlott össze a forradalmat követő retorziókat, a kegyetlen megtorlást tapasztalván. Szemtanúktól tudom, hogy segített eltemetni a meggyilkolt diákokat akkor az udvaron, beszédet is mondott, és sírva fakadt. 1990 után elmesélte nekem, hogy 1956. november 4. után egyszer ácsorgott a Főiskola előtt az Andrássy úton, és egyszer csak jött egy orosz katonai jármű. Egy éppen ott bémésködő kamaszt felraktak a teherautóra, és elhajtottak. Nem lehet tudni, hogy mi történt. Benczét annyira megviselték addigi élményei, hogy ezt látva még Kádárhoz is elment a Parlamentbe. Órák hosszat várakozott, de nem engedték be. Nagyon sok ember eltűnt. Ki fogja kideríteni, hogy mi lett velük?

K. A.: Családom egyik tagja a legjobb belgyógyász volt Magyarországon. Őt 1949-ben vették el a munkahelye kapujából. Hat évig volt Harkovban és az volt a feladata, hogy felneveljen egy orvosgenerációt. A hat év elteltével ugyanolyan váratlanul, ahogyan elvitték, visszahozták és letették az Andrássy úton. Amikor a kilencvenes évek közepén megkértem, hogy mondja el a történetet kamera előtt, mérhetetlen dühvel lecsapta a telefont, azt mondta: még most is figyelik... De visszatérve '56-hoz, fontos lenne beszélnünk arról is, hogy mi lett a sorsa annak az óriási mennyiségű film- és fotódokumentációnak, amit a Filmgyár munkatársai készítettek, hogy megörökítsék a forradalom eseményeit. A Filmgyár Forradalmi Tanácsa Szóts István rendező elnökletével, forgatócsoportokat állított fel: ők filmezték, fotografálták végig az egész forradalmat. Körülbelül tíz-tizenegyezer méternyi filmet forgattak el, ebből az anyagból valók azok a képek, amiket az *Elárultak bennünket* című filmben is láthatunk. Azonban valamikor november tizedike után a Filmgyárnál megjelent egy orosz katonai teherautó, tele fegyverekkel, és minden filmet, dokumentumot, amit csak találtak lefoglaltak, és elvittek. Csupán egy parányi töredékét az egésznek, a még exponálatlan anyagot sikerült megmenteni. Ez volt az, amit Zsigmond Vilmos és a többiek, akik disszidáltak, Bécsben át tudtak adni egy ottani magyar producernek, akinek a segítségével végül is Németországba kerülhettek a megmaradt felvételek. Az oroszok olyan komolyan gondolták, hogy itt maradnak és folytatják azt az igen kemény diktatúrát, ami Rákosi idején volt, hogy minden dokumentumot el akartak tüntetni. Most alig van egy-másfél órányi anyag '56-ról, miközben Szóts filmesei tíz-tizenegyezer méternyi filmen rögzítették a forradalom legfontosabb történéseit... És hogy az elkobzott hatalmas mennyiségű anyaggal mi lett, erről sem tudunk semmit. ■

A Magyar Képzőművészeti Főiskola védői ellen 1956. november 6-án hajnalban indított támadás következtében a Főiskola diákjai közül Bódis Antal szobrászhallgató, Csűrös Zoltán festőművész-hallgató, Komondy Sándor festőművész-hallgató és Kovács József szobrászhallgató vesztették életüket.

Az Árkád-Szalóky Galéria

tisztelettel meghívja Önt és kedves barátait

KESERŰ ILONA

VÉGTELEN SZÍNSOR

című kiállításának megnyitójára

1997. november 10-én 18 órakor

November 21-én 16 órakor

GRÜNER GYÖRGY fizikus (UCLA) és

VIDOVSKY LÁSZLÓ zeneszerző (JPTE)

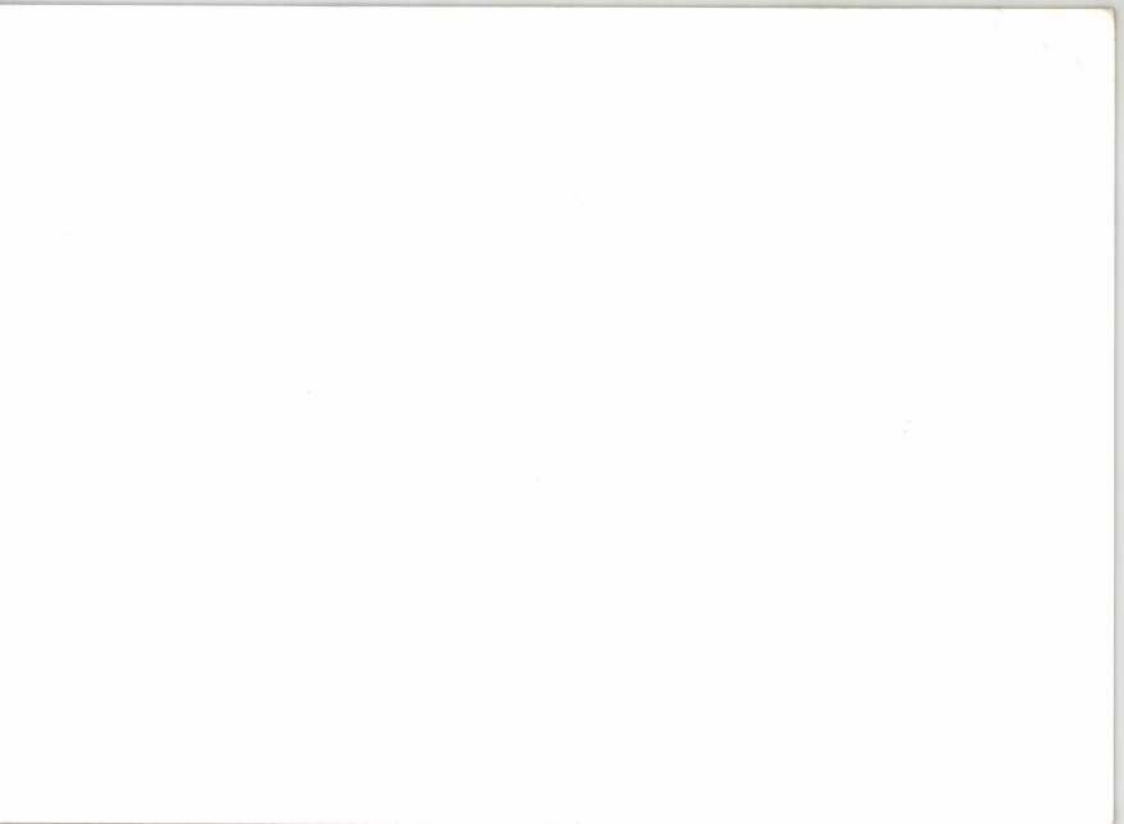
beszélget a művészet és a természettudományok kapcsolatáról

A kiállítás megtekinthető:

hétfőtől péntekig 11-18,
szombaton 10-14 óráig

1072 Budapest, Rákóczi út 30. félemelet

Tel.: 322-5818, 397-2383

Tisztelettel meghívjuk Önt és családját

Keserű Ilona

FESTŐMŰVÉSZNŐ

PILLANTÁS AZ IDŐBE

című kiállításának megnyitására

1999. november 18-án 17 órára a Szinyei Szalonba

(Budapest, VI., Szinyei u. 2.)

A megnyitón a művész bemutatja
új katalógusát

A kiállítást rendezte Sinkovits Péter művészettörténész.

Megtekinthető: 1999. december 8-ig.

A lakásgaléria 13–18 óráig van nyitva, szombat –vasárnap zárva.

Telefon: 312-0712 (Bejárat a belső udvarból jobbra.)

SZINYEI

SZALON

M E G H I V Ó

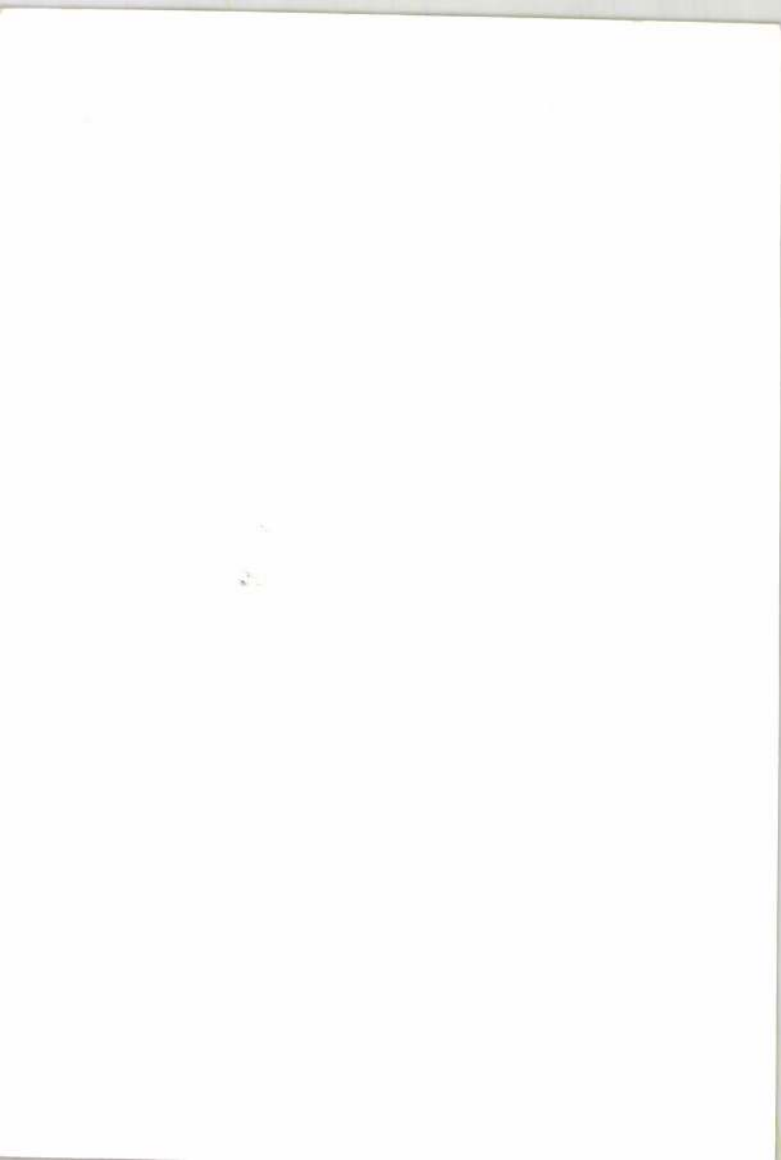
A Műcsarnok meghívja Önt

Keserü Ilona
kiállítására

Ernst Múzeum
Budapest VI., Nagymező u. 8.

A kiállítást megnyitja: Ön
1989. január 26-án,
csütörtökön 17 órakor.

Ünnepélyes zárás:
1989. február 19-én,
vasárnap 17 órakor

Hazám-díj

A Hazám-díjat szombaton adják át a Magyar Tudományos Akadémia székházában. A díjat gondozó XXI. Század Társaság kitüntetését az idén Borbándi Gyula író, történész, a nyugati magyar emigráció kiemelkedő személyisége, Enyedi György geográfus, közgazdász, Garas Dezső színművész, Keserű Ilona festőművész, Sárosi Bálint népzene kutató, Szabó Magda író és Szécsényi Ferenc operatőr kapja. (mti)

